

Handläggare
Märit Gunneriusson Karlström

Datum
2015-05-10

Diarienummer
UBN-2015-5093

Utbildningsnämnden

Rapport Uppföljning av pedagogisk verksamhet 2015

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslås besluta

att lägga rapporten om uppföljning av den pedagogiska verksamheten i Uppsala kommun 2015 till handlingarna, samt

att översända rapporten för kännedom till kommunstyrelsen

Ärendet

Rapporten *Uppföljning av pedagogisk verksamhet 2015* är en sammanfattning av kvalitetsläget i förskola, grundskola, fritidshem och gymnasieskola i Uppsala kommun. Resultaten gäller både kommunala och fristående verksamheter och visar att lärare och förskollärare i Uppsala tillsammans med alla barn och elever bygger en god kunskapsgrund och med en utvecklingskurva som inom de flesta områden pekar uppåt. Samtidigt finns det utvecklingsområden att fortsätta arbeta med. Utgångspunkten är skollagens krav på likvärdig utbildning där barn och elever både ska ges förutsättningar att nå kunskapsmålen och att kunna känna trygghet och delaktighet under sina skoldagar.

Uppföljningen har genomförts av enheten för uppföljning och analys 2015 inom ramen för Uppsala kommuns uppföljningssystem för pedagogisk verksamhet. Uppföljningen syftar till att ge nämnden beslutsunderlag och verksamheterna verktyg för utveckling.

Utbildningsförvaltningen

Birgitta Pettersson
Utbildningsdirektör

Uppföljning av pedagogisk verksamhet

Kvalitetsrapport

2015

1. Sammanfattning	4
Förskola.....	4
Grundskola och fritidshem	4
Gymnasieskola	4
2. Inledning.....	5
Ett omfattande uppdrag	5
Ny organisation i Uppsala kommun.....	5
Likvärdighet en central fråga	5
3. Förskola.....	7
Resultat i korthet	7
Uppföljning 2015	7
Resultat över tid	7
Utmaningar.....	8
Trygghet och likabehandling.....	9
Utmaningar.....	10
Utveckling och lärande.....	11
Utmaningar.....	11
Tillsyn 2015.....	12
Utmaningar.....	13
4. Grundskola	14
Resultat i korthet	14
Uppföljning 2015	14
Kunskapsresultat	14
Gymnasiebehörighet.....	14
Utmaningar.....	15
Genomsnittligt meritvärde.....	16
Utmaningar.....	16
Andel elever som klarar kunskapskraven i alla ämnen	17
Utmaningar.....	18
Elevers uppfattning om skolmiljön	19
Delaktighet	19
Utmaningar.....	20
Fritidshem.....	21
Delaktighet	21
5. Gymnasieskola	23
Resultat i korthet	23
Uppföljning 2015	23

Kunskapsresultat	23
Genomströmning	24
Utmaningar	25
Genomsnittlig betygspoäng	25
Utmaningar	26
Andel elever med examen	26
Utmaningar	27
Elevernas bedömning av sin skolmiljö	27
Utmaningar	28
6. Metod, bearbetning och analys	30
Vad ingår i uppföljningen?	30
Svarsfrekvens enkäter	30
Offentlig statistik	30
Enkäter	31
Jämförelser mellan olika grupper	31
Användning och återkoppling av resultaten	31
Referenser:	32
Bilaga 1 Enkätfrågor för förskolan	33
Bilaga 2 Enkätfrågor grundskola åk 5 och 8	34
Bilaga 3 Enkätfrågor fritidshem	35
Bilaga 4 Enkätfrågor gymnasieskola, åk 2	36

1. Sammanfattning

Rapporten *Uppföljning av pedagogisk verksamhet 2015* är en sammanfattning av kvalitetsläget i förskola, grundskola, fritidshem och gymnasieskola i Uppsala kommun. Resultaten gäller både kommunala och fristående verksamheter och visar att lärare och förskollärare i Uppsala tillsammans med alla barn och elever bygger en god kunskapsgrund och med en utvecklingskurva som inom de flesta områden pekar uppåt. Samtidigt finns det utvecklingsområden att fortsätta arbeta med. Utgångspunkten är skollagens krav på likvärdig utbildning där barn och elever både ska ges förutsättningar att nå kunskapsmålen och att kunna känna trygghet och delaktighet under sina skoldagar.

Förskola

Det är överlag väldigt goda resultat på förskolans föräldraenkät där närmare 86 procent av föräldrarna svarar positivt på frågor om hur de uppfattar förskolans kvalitet. Inte minst är det positivt att resultaten för den fjärdedel förskolor som uppvisar lägst resultat ökar. Föräldrar upplever i hög grad att förskolornas arbete med trygghet och likabehandling fungerar bra. Resultaten vad gäller utveckling och lärande ligger något lägre, men där kan man se en positiv trend i enkätsvaren. Det finns dock utmaningar för förskolorna vad gäller informationen om barnens utveckling.

Grundskola och fritidshem

Betygsresultaten i grundskolan ligger sedan lång tid tydligt över rikssnittet. Eleverna i Uppsalas grundskolor uppnår i högre utsträckning behörighet till gymnasieskolan (88,5 procent jämfört med rikets 85,6 procent) och en större andel får lägst betyget E i alla ämnen (80,5 procent mot 77 procent i riket). Det genomsnittliga meritvärdet ligger 10 poäng över rikssnittet.

Samtidigt finns det områden att utveckla, som att minska skillnaden mellan flickors och pojkars resultat liksom att minska skillnaderna mellan resultaten för olika skolor.

Fritidshemmen visar på en positiv utveckling, inte minst i vilken utsträckning eleverna uppfattar att de är delaktiga.

Gymnasieskola

Resultaten för gymnasieskolan är komplexa då man kan mäta resultaten på en mängd olika sätt. Glädjande är att eleverna på de högskoleförberedande programmen generellt får högre genomsnittliga betygspoäng och i större utsträckning når en examen vid gymnasieutbildningens slut än riket i genomsnitt. Andelen elever som erhållit gymnasieexamen inom tre år i Uppsala ligger däremot generellt under rikssnittet, men resultatet har glädjande nog höjts sedan föregående år.

Det finns tydliga skillnader mellan olika typer av program, inte minst mellan högskoleförberedande program och yrkesprogram. Det gäller både söktryck, könsfördelning och elevernas möjlighet att tillgodogöra sig sin utbildning.

2. Inledning

Ett omfattande uppdrag

Uppsala är Sveriges fjärde största kommun och kommunens största uppdrag är att möta de yngsta medborgarnas behov av förskola och skola, en verksamhet som ska hålla hög kvalitet. Det handlar om att ge alla barn och elever möjlighet att både klara kunskapsmålen och att utmanas i sitt lärande. 2015 började nästan 3000 barn i någon av de närmare 200 förskolor som finns i Uppsala. I förskolan möter de sina första lärare som tar dem med på vägen mot kunskap och utveckling. Våren 2015 lämnade drygt 2000 ungdomar någon av de 24 gymnasieskolor som finns i kommunen, på väg ut i vuxenlivet. Totalt går drygt 40 000 barn och ungdomar i förskola och skola i Uppsala. Varje dag skapas utveckling och kunskap i hundratals klassrum när barn, elever och lärare möts. Den här rapporten handlar om våra barn, ungdomar och alla lärare som bygger framtiden tillsammans. Utan deras arbete stannar Uppsala.

Rapporten är en sammanfattning av kvalitetsläget i förskola, grundskola, fritidshem och gymnasieskola. Utgångspunkten är skollagens krav på likvärdig utbildning där barn och elever både ska ges förutsättningar att nå kunskapsmålen och att kunna känna trygghet och delaktighet under sina skoldagar. Genom att systematiskt följa upp all pedagogisk verksamhet, från förskola till gymnasieskola, oavsett huvudman, kan en likvärdig bedömning göras av den pedagogiska verksamheten i Uppsala kommun. Uppföljningsarbetet har genomförts av enheten för uppföljning och analys och utgör en del av det övergripande systematiska kvalitetsarbete som bedrivs inom utbildningsförvaltningen.

Ny organisation i Uppsala kommun

1 januari 2015 gick startskottet för Uppsala kommuns nya utbildningsorganisation, med en samlad utbildningsnämnd och en likaledes samlad utbildningsförvaltning. I och med den nya organisationen har utbildningsnämnden ett samlat ansvar för all pedagogisk verksamhet från förskola till och med gymnasieskola. Arbetet bedrivs därför i ett 0-19-årsperspektiv där förskola, grundskola, fritidshem, grundsärskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola utgör en helhet. Nämnden har ansvar för att alla barn och ungdomar boende i kommunen har tillgång till förskola och skola i kommunens egna verksamheter eller i fristående förskola/skola, samt för fördelningen av resurser både till egen verksamhet och fristående enheter. Som huvudman har nämnden vidare ansvar för kvalitet och ekonomi i förskolor och skolor som drivs i kommunens regi.

I och med den nya organisationen har förvaltningens direktör inrättat en strategisk ledningsgrupp med representanter från både kommunala och fristående skolor. Det gör det möjligt att skapa en helhetsbild av kommunen och bidrar till att stärka det gemensamma arbetet för barns och elevers bästa. Svenskt näringsliv har uppmärksammat samarbetet och ser det som en intressant väg att skapa god och kontinuerlig samverkan kring skolan i kommunen.¹

Likvärdighet en central fråga

Ett prioriterat mål är att öka likvärdigheten i kommunens förskolor och skolor. Skolinspektionen formulerar det tydligt i sin sammanfattning av myndighetens erfarenheter

---

¹ Svenskt näringsliv (2016) *Förbättrad välfärd – likvärdighet i den svenska skolan*

och resultat från 2015: “För att kunna tala om en likvärdig skola i skollagens mening måste varje skola [...] klara av att möta behoven hos de elever som går i just den skolan.”²

Som ett led i det breda samarbetet i den nya organisationen har det varit naturligt att se närmare på hur både förutsättningar och resultat ser ut i kommunen som helhet. Uppsala är en tillväxtkommun med både växande barnkullar och hög andel inflyttning, samtidigt som kommunen under framför allt den senare delen av 2015 har fått många asylsökande ungdomar och barn. Uppsalas resultat står sig på många sätt väl i jämförelse med riket. Samtidigt finns det utmaningar att ta itu med, inte minst inom området likvärdighet.

---

² Skolinspektionen, *Ökat fokus på skolor med större utmaningar*, 2016

3. Förskola

Resultat i korthet

Det är överlag väldigt goda resultat på förskolans föräldraenkät. Inte minst är det positivt att resultaten för den fjärdedel förskolor som uppvisar lägst resultat ökar. Föräldrar upplever i hög grad att förskolornas arbete med trygghet och likabehandling fungerar bra. Resultaten vad gäller utveckling och lärande ligger något lägre, men där kan man se en positiv trend i enkätsvaren. Det finns dock utmaningar för förskolorna vad gäller informationen om barnens utveckling.

I arbetet med att förbättra likvärdigheten är det viktigt att se på spridningen i resultat på föräldraenkäten mellan olika förskolor. Resultaten måste alltid sättas i relation till förskolans förutsättningar och de utvecklingsinsatser som genomförs vid förskolan.

Skolinspektionens har genomfört en granskning av kommunernas tillsyn över förskolan³. Uppsala kommun ingick inte i den aktuella granskningen, men utifrån det som framkommer i rapporten kan man konstatera att Uppsala kommun till stor del arbetar enligt de rekommendationer som finns, både vad gäller beslutens utformning och genomförandet av tillsynen. Kommunen kan dock behöva se över om det är möjligt att i högre utsträckning inhämta personalens syn på verksamheten.

Uppföljning 2015

I Uppsala kommun finns 196 förskolor, 97 kommunala och 99 fristående förskolor. Dessutom finns 32 familjedaghem (pedagogisk omsorg), både kommunal och fristående. Uppföljning av förskoleverksamheten sker genom inhämtande av statistik om barnantal och personal, samt genom en enkät till barnens vårdnadshavare. Den kommunala verksamheten gör också årligen egna uppföljningar i kvalitetssäkringssystemet Qualis. De fristående förskolornas verksamhet följs även upp genom tillsyn, som ska genomföras vart tredje år på respektive förskola. Den här rapporten fokuserar främst på uppföljningen av resultaten från föräldraenkäten.

Enkäten skickas ut till samtliga vårdnadshavare som har sina barn placerade i förskola och pedagogisk omsorg, en enkät för varje barn. 2015 handlar det om drygt 11 000 barn. 6 210 svar inkom, vilket ger en svarsfrekvens på 55 procent

Enkätfrågorna är desamma sedan 2012, något som nu gör det möjligt att göra jämförelser över tid. Enkäten består av 16 frågor och innehåller till stor del frågor som har sin utgångspunkt i läroplanens övergripande mål, se bilaga 1.

Resultat över tid

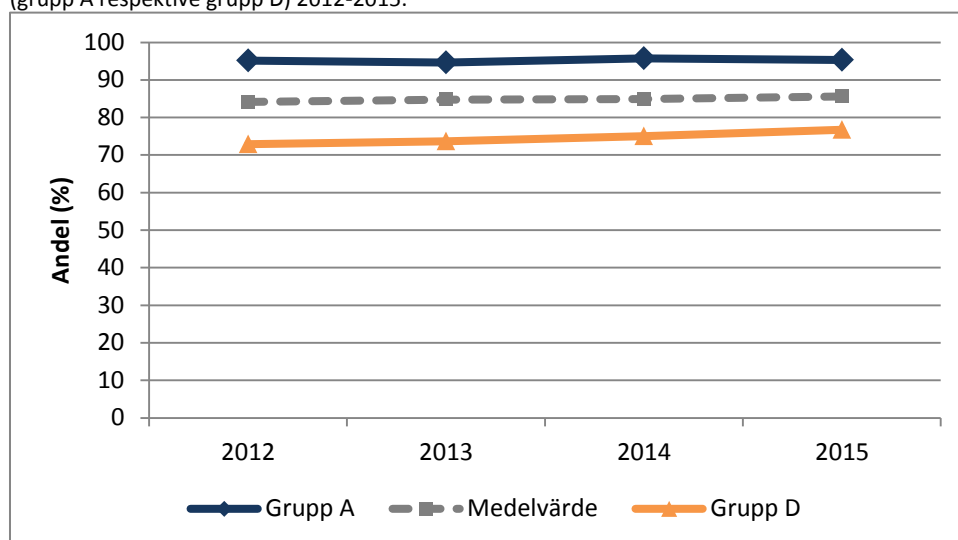
Det är överlag goda resultat totalt på enkäten. Totalt svarar drygt 86 procent av vårdnadshavarna positivt på frågorna om hur de uppfattar förskolans kvalitet. Medelvärdet för år 2015 är också något bättre än 2014 då medelvärdet låg på knappt 85 procent. Om man delar in förskolorna i fjärdedelar och jämför den fjärdedel som har högst resultat (grupp A) med den fjärdedel förskolor som har lägst resultat (grupp D), kan man se att det är förskolorna i grupp D som främst höjer sina resultat, vilket är en väldigt positiv utveckling.

---

³ Skolinspektionen. (2016) *Kommunernas tillsyn av fristående förskolor*

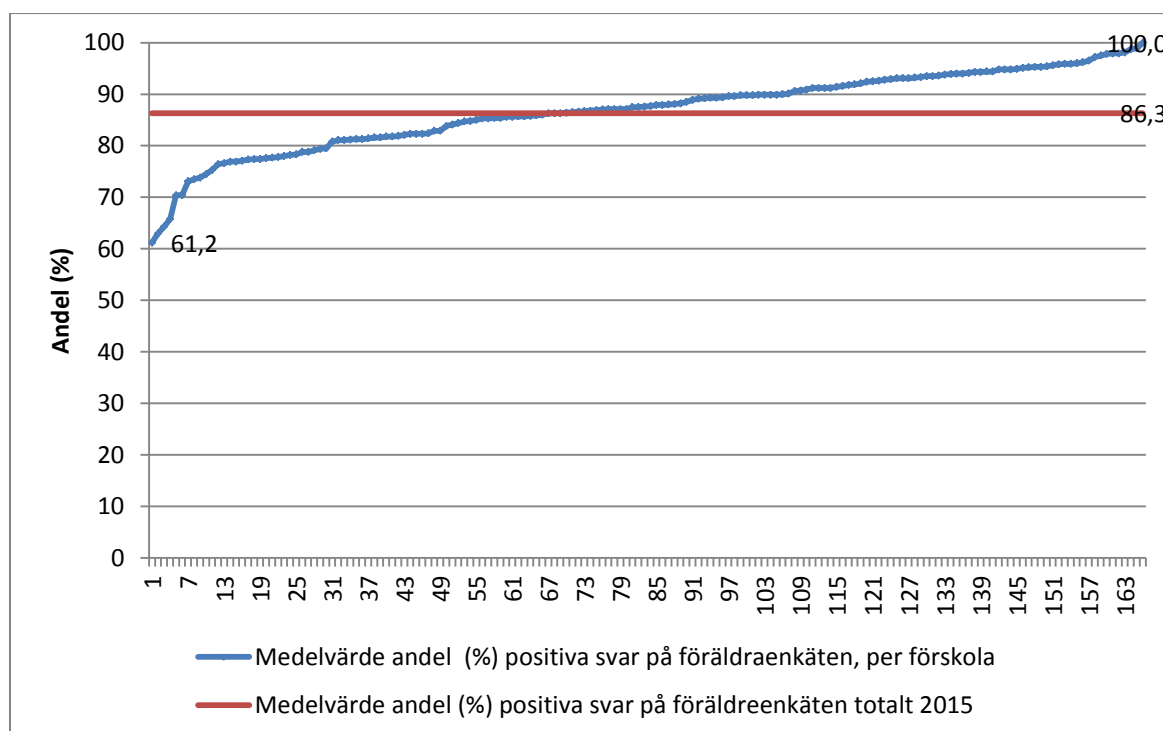
Diagram 3.1: Medelvärde andel (%) positiva svar på föräldraenkäten på samtliga frågor samt högsta och lägsta fjärdedel (grupp A respektive grupp D) 2012-2015.

Källa: Uppsala kommuns föräldraenkät 2012-2015

Spridningen mellan olika förskolor är dock fortfarande relativt stor och det finns förskolor där resultatet ligger avsevärt lägre än genomsnittet.

Diagram 3.2: Medelvärde andel (%) positiva på föräldraenkäten år-2015, uppdelat per förskola

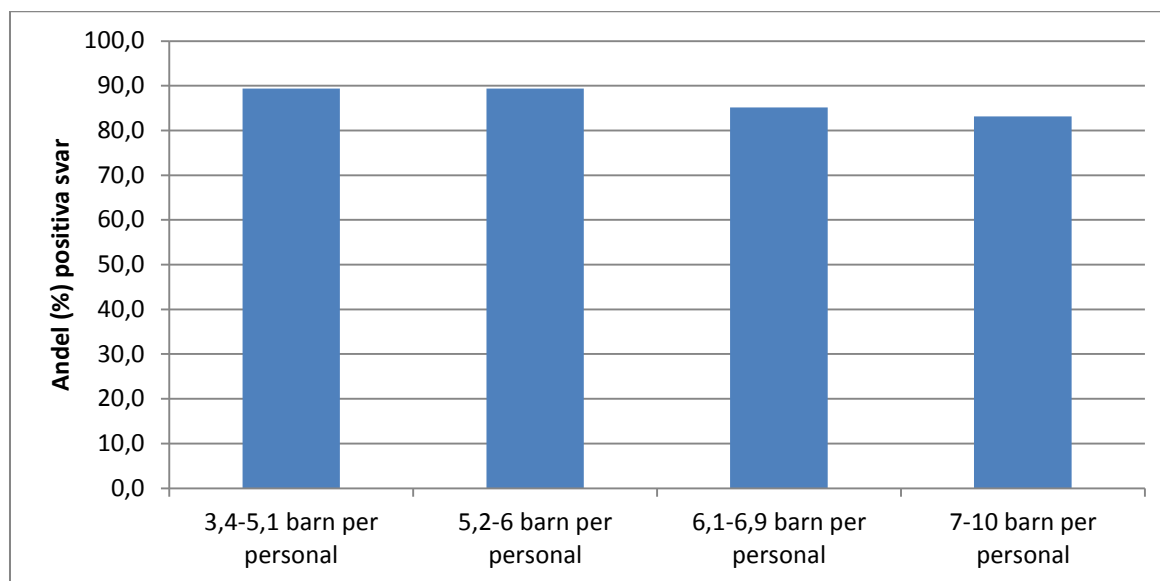
Källa: Uppsala kommuns föräldraenkät 2015

Utmaningar

Orsaken till ett lågt resultat kan ibland handla om att förskolan hotas av nedläggning eller att det finns andra yttre omständigheter som till exempel att förskolan under en period haft en osäker personalsituation. Resultaten måste vid en analys därför alltid sättas i ett sammanhang där man ser över vilka bakgrundsvariabler som kan ha påverkat resultatet. Det finns till exempel ett visst samband mellan antalet barn per personal och hur positivt föräldrar svarar på

de frågor som handlar om trygghet i föräldraenkäten.⁴ I grupper med färre barn per personal är andelen positiva svar högre.

Diagram 3.3: Medelvärde andel (%) positiva svar på föräldraenkäten på frågor om trygghet år 2015 i relation till personaltätheten vid förskolan.

Källa: Föräldraenkäten 2015

I det sammanhanget kan det också vara värt att nämna att det genomsnittliga antalet barn per årsarbetare vid Uppsala kommuns förskolor (både fristående och kommunala) har sjunkit från 5,7 år 2014 till 5,5 år 2015.⁵

Ett lågt resultat behöver heller inte vara bestående. Om man tittar på de förskolor som låg i gruppen med lägre resultat år 2014 kan man se att 13 av dessa har förbättrat sina resultat avsevärt och istället ligger över medel år 2015.

Trygghet och likabehandling

Föräldraenkäten tar upp olika områden och frågorna kan grupperas på olika sätt. Ett område är trygghet och likabehandling. Det är av största vikt att barn är trygga i förskolan liksom att elever är trygga i skolan. Barns välbefinnande och trygghet skapar förutsättningar för och ger möjligheter till en god pedagogisk verksamhet i förskolan.⁶ Både Läroplan för förskolan (Lpfö 98/2010) och forskning betonar vikten av samspel och trygga kontakter med vuxna som grundläggande för de små barnens språkliga, kognitiva och sociala utveckling.⁷ Föräldrar ska också känna sig trygga när deras barn är i förskolan. Frågor om trygghet får också generellt goda resultat i föräldraenkäten. I diagrammet nedan framgår att resultaten på frågor om

⁴ De fyra enkätfrågor som räknas in i området trygghet är:

Jag känner mig trygg när mitt barn är på förskolan.

Mitt barn trivs på förskolan.

Det märks att alla barn är lika mycket värda på mitt barns förskola.

Personalen på mitt barns förskola hanterar konflikter mellan barnen på ett bra sätt.

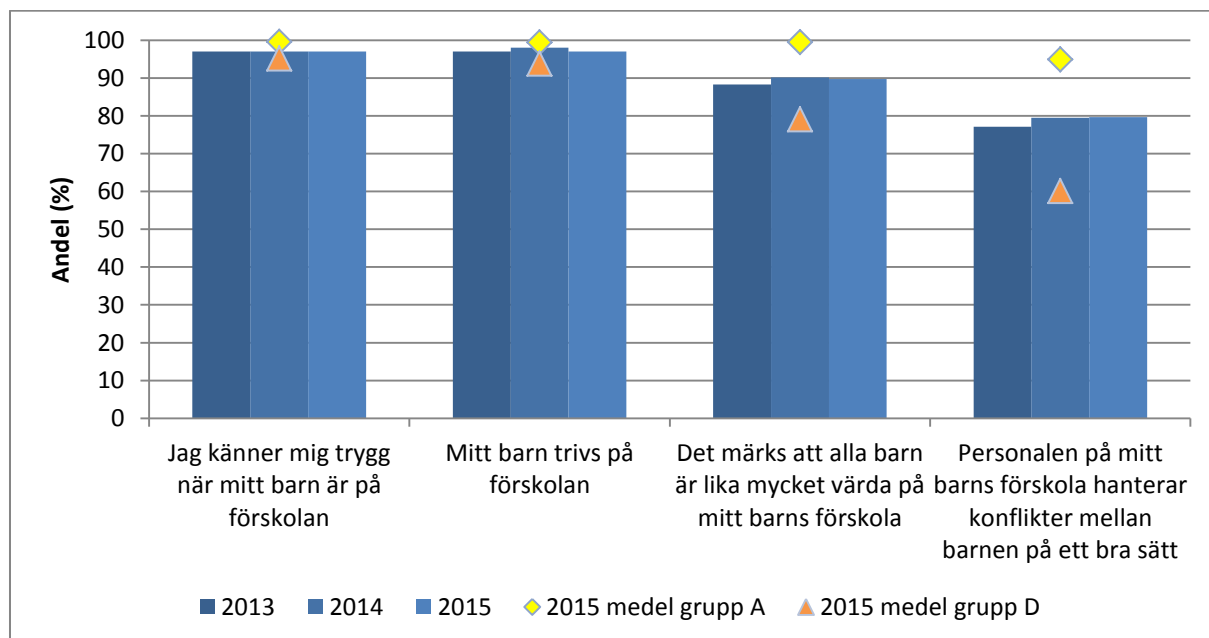
⁵ Källa: Skolverket

⁶ Niss, G. (2011): Trygghet och gruppstorlek, *Psykisk hälsa, tema: förskola*, 3, s. 44-57.

⁷ Bjørnstad, E. och Pramling Samuelsson, I. (2012). *Hva betyr livet i barnehagen for barn under tre år – en forskningsöversikt*. Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus.

trygghet i stort sett är desamma som föregående år. På frågorna om trygghet och trivsel är spridningen också mycket liten mellan medelvärdet för den grupp som har högst andel positiva svar och den grupp som har lägst andel positiva svar. Spridningen är större på frågorna som handlar om barns lika värde och frågan om personalen hanterar konflikter på ett bra sätt. Det finns dock en hög andel ”vet ej” på dessa frågor (14 respektive 16 procent).

Diagram 3.4: Medelvärde andel (%) positiva svar på föräldraenkäten på frågor om trygghet år 2013-2015 samt medelvärde för högsta och lägsta fjärdedel förskolor 2015 (grupp A respektive grupp D).

Källa: Uppsala kommuns föräldraenkät 2013-2015

Även Skolinspektionen får på sin enkät höga resultat på frågan om föräldrarnas upplevelse av huruvida deras barn känner sig tryggt på förskolan. Skolinspektionens enkät skickas till vårdnadshavare till barn i förskolan i de kommuner där Skolinspektionen ska genomföra tillsyn under kommande år. Våren 2015 svarade 14 670 vårdnadshavare på Skolinspektionens enkät. 97 procent av vårdnadshavarna svarade då positivt på frågan ”Jag upplever att mitt barn känner sig tryggt i förskolan”.

Utmaningar

Resultaten av Uppsala kommuns föräldraenkät visar som beskrivits ovan att föräldrarna i hög grad är nöjda med området trygghet. Även Skolinspektionens enkätresultat visar höga siffror. Skolinspektionen har under 2015 genomfört två granskningar av förskolan. I båda granskningarna uppmärksammades förskolornas arbete med att tillgodose barnens behov av trygghet. I granskningen *En vanlig dag i förskolan* bedömde Skolinspektionen att barnen vid 85 procent av förskolorna fick den omsorg och uppmärksamhet som är nödvändig för att tillgodose deras behov av trygghet.⁸ Vid en av sex förskolor fanns dock brister i den uppmärksamhet och tillsyn som utgör grunden för barnens trygghet och välmående. Brister som påtalades rörde exempelvis att personalen inte var tillräckligt tillgänglig och lyhörd.

Den senaste granskningen *Trygghet och lärande för barn under 3 år* som publicerades i januari 2016, uppvisar liknande resultat. I majoriteten av förskolorna bedömdes personalen ge barnen tillräckligt med uppmärksamhet och närvaro för att tillgodose deras behov av trygghet,

⁸ Skolinspektionen. (2015) *En vanlig dag i förskolan – Gruppstorlek, personaltäthet och trygghet*

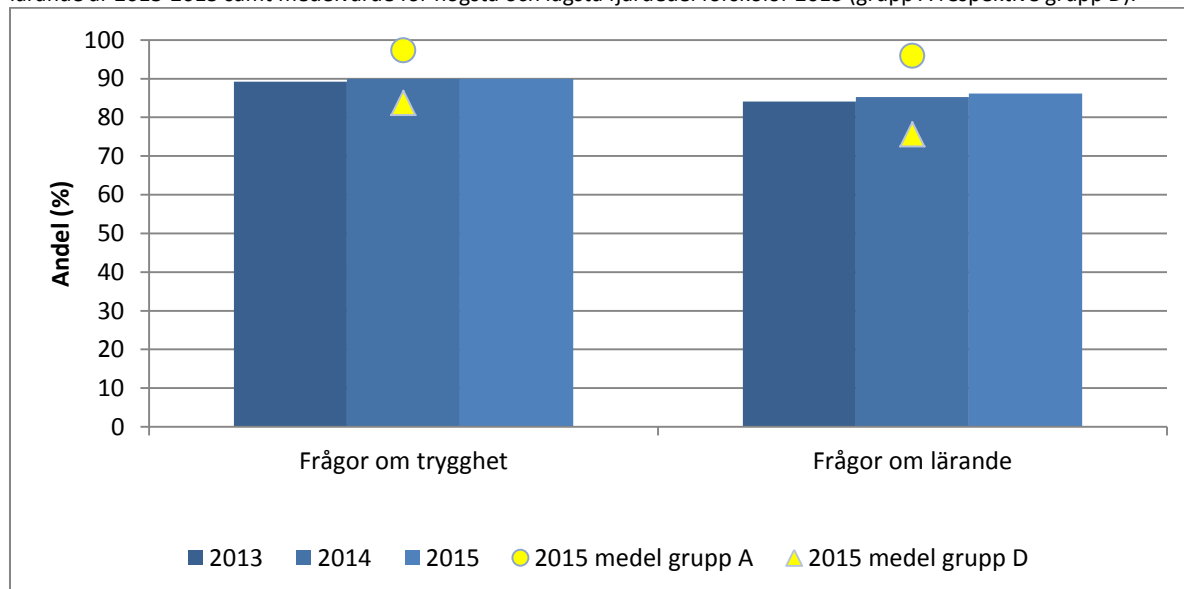
men vid en av fem förskolor var personalen inte tillräckligt lyhörd eller hade bristande uppsikt över barnens aktiviteter.⁹

Skolinspektionens granskningar visar på vikten av att vara uppmärksam på arbetet med trygghet och likabehandling. Det är också ett område som prioriteras inom kommunens tillsyn av fristående förskolor men också i uppföljningar som görs inom den kommunala verksamheten.

Utveckling och lärande

Resultaten inom området utveckling och lärande ligger något lägre än inom området trygghet och likabehandling, men där kan man se en positiv trend från år 2013 till år 2015.¹⁰ Den positiva utvecklingen tyder på att förskolorna har blivit bättre på att kommunicera det arbete de gör med barnens vårdnadshavare. Genom att förtydliga och förbättra kommunikationen med vårdnadshavarna blir arbetet tydligare för all personal, något som bidrar till att verksamheten också blir bättre för barnen.

Diagram 3.5 Medelvärde andel (%) positiva svar på föräldraenkäten på frågor om trygghet och lärande samt utveckling och lärande år 2013-2015 samt medelvärde för högsta och lägsta fjärdedel förskolor 2015 (grupp A respektive grupp D).

Källa: Uppsala kommuns föräldraenkät 2015

Utmaningar

Resultatutvecklingen för föräldraenkäten totalt sett ser positiv ut inom området utveckling och lärande, när man ser till andelen positiva svar. I arbetet med att förbättra likvärdigheten är det också väsentligt att se närmare på vad de som inte är positiva har svarat. Inledningsvis kan man konstatera att det finns en relativt stor andel föräldrar som svarar ”Vet ej” på flera av

⁹ Skolinspektionen (2016) *Trygghet och lärande för barn under tre år – en ögonblicksbild av förskolans vardag*

¹⁰ Frågorna som ingår i området utveckling och lärande är:

Jag vet vad mitt barns förskola vill med sin verksamhet.

Förskolan ger mitt barn det stöd som det behöver.

Jag får bra information om hur mitt barn utvecklas på förskolan.

Förskolan stimulerar mitt barns lust att lära.

Personalen på mitt barns förskola förväntar sig att mitt barn kan lära sig nya saker.

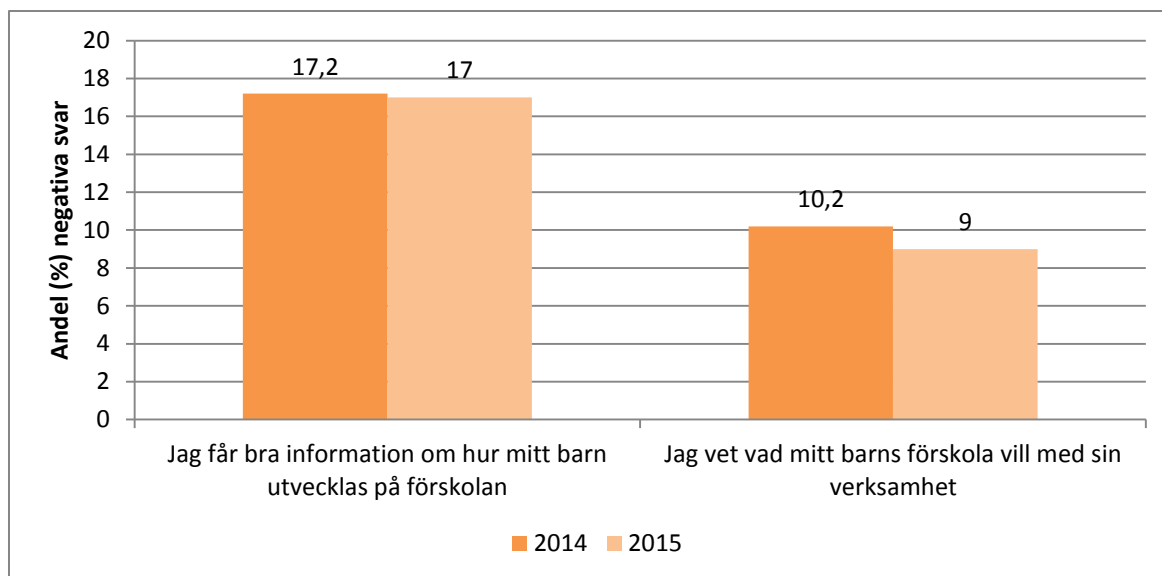
Förskolan uppmuntrar barnen att samarbeta med varandra.

Personalen hjälper mitt barn att utveckla sitt språk.

Personalen hjälper mitt barn att utveckla sin matematiska förmåga.

frågorna, exempelvis på frågor om flickor och pojkar får lika stor möjlighet att utvecklas, om barnens lika värde och på frågor om barnen får hjälp att utveckla språk och matematik. Inom området utveckling och lärande finns två frågor som utmärker sig vad gäller antalet vårdnadshavare som svarar negativt. Diagrammet nedan visar två av frågor som har relativt hög andel negativa svar.

Diagram 3.6: Medelvärde andel (%) negativa svar på föräldraenkätens på frågor om information om barnens utveckling och vad förskolan vill med sin verksamhet.

Källa: Uppsala kommuns föräldraenkät 2014-2015

Det är positivt att andelen negativa svar sjunkit något men det är väsentligt att ställa frågor om skälen till att drygt 1 000 vårdnadshavare inte upplever att de får bra informationen om barnens utveckling? Vad kan verksamheterna göra för att förbättra informationen till vårdnadshavarna och kan verksamheterna behöva bli tydligare med sina mål?

Vad gäller de här frågorna så finns det också stora skillnader mellan fristående och kommunala förskolor där en högre andel föräldrar i kommunala förskolor svarar negativt på de båda frågorna.¹¹ Här kan man konstatera att det här finns ett utvecklingsområde och tydligare information till föräldrar om barnens utveckling och om förskolans mål kanske kan gagna hela förskolans verksamhet.

Under 2016 kommer utbildningsförvaltningen att arbeta med månatligt uppföljningsarbete kring förskolor med låga resultat, och ge stöd i analysarbetet för att utveckla verksamheten. Det gäller såväl trygghet och likabehandling som utveckling och lärande.

Tillsyn 2015

Enkätresultaten är en del i uppföljningen av arbetet vid förskolorna. De frågor som ställs i enkäten utgår från målen i läroplanen och kan bidra till att förskolornas arbete riktas mot att stärka de områden som lyfts i enkäten. En annan del i uppföljningen handlar om tillsynen av fristående förskolor. Skolinspektionen har nyligen kommit ut med en rapport där de granskat

¹¹ I kommunala förskolor svarar 21 procent av föräldrar negativt på frågan om man får bra information om barnets utveckling på förskolan medan 10 procent av föräldrar i fristående förskolor svarar negativt på samma fråga. På frågan om man vet vad förskolan vill med sin verksamhet svarar 12 procent av föräldrarna i kommunala förskolor negativt på frågan jämfört med 5 procent i fristående förskolor.

35 kommuner i landet angående tillsynen av de fristående förskolor som kommunerna har godkänt.¹² I rapporten konstaterar Skolinspektionen att många kommuner brister i tillsynen av de fristående förskolorna. Bristerna handlar bland annat om att kommunerna inte granskar de fristående förskolorna utifrån de mål som finns i läroplanen och att de brister som påtalas därför heller inte handlar om förskolornas pedagogiska verksamhet. Uppsalas tillsynsmodell är under ständig utveckling och Skolinspektionens kvalitetsgranskning ger ett gott stöd även för kommuner som inte blivit föremål för granskning. Den modell som används idag i Uppsala utgår ifrån läroplanens mål och har som ambition att granska huruvida förskolorna bedriver ett medvetet arbete med inriktning mot läroplanens samtliga mål. Ambitionen är att förskolorna ska besökas ungefär vart tredje år. Efter tillsynen får förskolorna ett beslut, ofta ett föreläggande, med områden som ska utvecklas. Utifrån de brister som Skolinspektionen belyser i sin rapport är det positivt att kunna konstatera att tillsynen i Uppsala lägger stor vikt vid att förskolorna på ett tydligt sätt ska kunna visa att man arbetar mot läroplanens samtliga mål. Som exempel har kritik framförts mot att förskolorna inte bedriver ett medvetet arbete med att utjämna könsskillnader.

Vid vissa av de förskolor där tillsyn genomförts under 2015 har förskolorna i inskickat material skrivit att de bedrivit ett utvecklingsarbete i syfte att förbättra resultaten på föräldraenkäten. I många fall har förskolornas resultat inom de områdena då också förbättrats.

Utmaningar

Skolinspektionen bedömer i sin rapport att ”kommunerna behöver *utveckla tillsynen genom att göra mer fördjupade utredningar*. Kommunerna behöver samla in information på ett strukturerat sätt bland annat genom att medvetet använda fler informationskällor. Huvudman, förskolechef, personal och vårdnadshavare anses vara viktiga källor.”¹³

Uppsala kommun genomför tillsyn vid de fristående förskolorna i olika intervall baserat bland annat på resultaten i föräldraenkäten och antalet klagomål på verksamheten. Vid tillsynen granskas inskickade dokument och huvudman och förskolechef intervjuas. Uppsala kommun tittar också på en planerad pedagogisk aktivitet och äter lunch med barnen. Den tillsynsmodell som genomförs idag inbegriper inte att kommunen på annat sätt inhämtar information från förskolornas personal, vilket kanske är önskvärt eftersom det också är värdefull information om hur den pedagogiska verksamheten bedrivs. Uppsala kommun skickar idag ut ett dokument som förskolornas personal ska fylla i tillsammans. Det framgår dock inte alltid vid tillsynen om detta verkligen har skett i samråd med personal. Tillsynsmodellen kan därför behöva utvecklas så att den säkerställer att även personalens åsikter om verksamheten kommer fram vid tillsynen.

---

¹² Skolinspektionen (2016) *Kommunernas tillsyn av fristående förskolor*

¹³ Skolinspektionen (2016) *Kommunernas tillsyn av fristående förskolor*

4. Grundskola

Resultat i korthet

Betygsresultaten i grundskolan ligger sedan lång tid tydligt över rikssnittet. Eleverna i Uppsalas grundskolor uppnår i högre utsträckning behörighet till gymnasieskolan (88,5 procent jämfört med rikets 85,6 procent) och en större andel får lägst betyget E i alla ämnen (80,5 procent mot 77 procent i riket). Det genomsnittliga meritvärdet ligger 10 poäng över rikssnittet.

När det gäller hur eleverna uppfattar sin skola har frågor om delaktighet belysts särskilt. Enkäten besvaras av elever i årskurs 5 och 8 och i båda grupperna har resultaten förbättrats, framför allt när det gäller att vara med och bestämma om hur man ska arbeta med olika skoluppgifter. Störst är förändringen i årskurs 8. Fortfarande svarar dock elever i årskurs 5 mer positivt än elever i årskurs 8.

Precis som i riket finns det i Uppsala fortfarande skillnader mellan hur flickor och pojkar lyckas i skolan och det går också att se stora skillnader mellan olika skolor. Det finns alltså fortfarande en hel del att ta itu med när det gäller likvärdigheten.

Uppföljning 2015

I Uppsala finns totalt 80 grundskolor. Skolorna har olika årskurssammansättningar, är spridda mellan stad och landsbygd och mellan olika huvudmän (kommunala och fristående).

Uppföljningen av grundskolan utgår från kunskapsresultat i årskurs 9 och resultat från den elevenkät som besvaras av samtliga elever i årskurs 5 och 8. Enkäten har använts sedan 2011, något som gör det möjligt att göra jämförelser över tid.

Skolverket konstaterar att resultatskillnaderna mellan skolor ökat under den senaste 10-årsperioden. Det är därför intressant att se närmare på i vilken utsträckning de nationellt ökande skillnaderna också återfinns i Uppsala.

Med den uppföljning som görs inom Uppsala kommun ges möjlighet att undersöka likvärdighet både vad gäller betygsutveckling och hur eleverna bedömer den miljö de vistas i. Grundskolan är en obligatorisk skolform och det är av vikt att samtliga elever ges så goda förutsättningar som möjligt att nå målen och utvecklas så långt det är möjligt. En väsentlig del av dessa förutsättningar är att skolmiljön är positiv och präglas av tillit till elevernas förmåga.

Kunskapsresultat

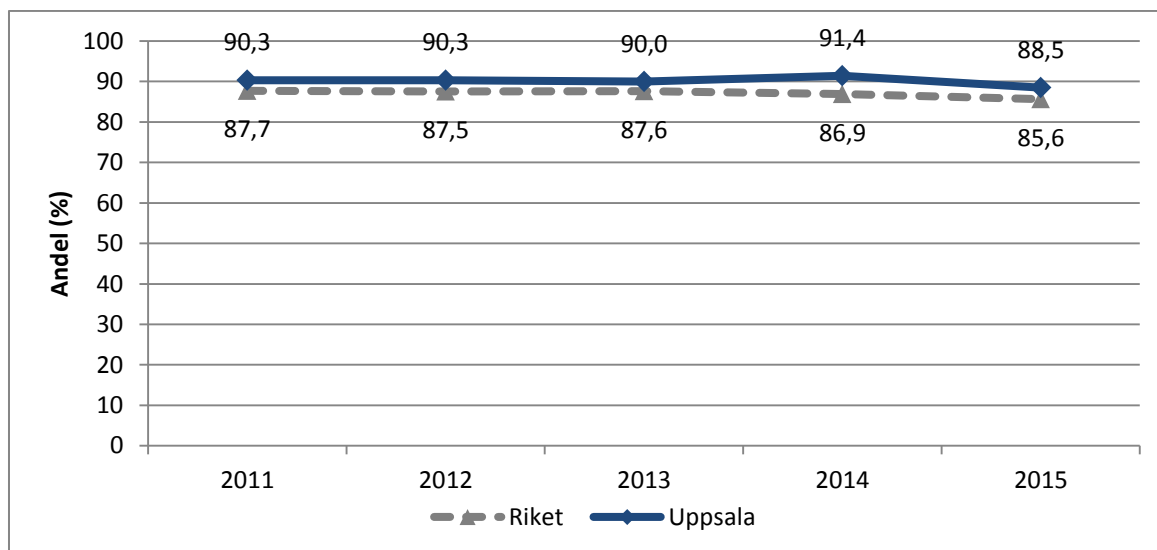
Betygsresultat kan mätas på flera sätt. Här används tre mått: Andel elever behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram, meritvärde och andel elever med lägst betyget E i alla ämnen, samtliga hämtade från årskurs 9. I Uppsala finns totalt 31 grundskolor med årskurs 9. Elevantalet i årskurs 9 skilde 2015 mellan 129 elever i den största skolan och färre än 10 i de minsta skolorna.

Gymnasiebehörighet

Gymnasiebehörighet är grundskolans viktigaste/tydligaste leverans då den ger biljetten till fortsatt skolgång. För att klara gymnasiebehörighet till ett yrkesprogram behöver eleverna ha minst betyget E i 8 ämnen (av totalt 17) varav tre måste vara matematik, svenska och engelska. För de ungdomar som inte klarar grundskolan är risken stor att de hamnar i en

svårbruten arbetslöshet.¹⁴ Uppsalas grundskolor presterar något över rikssnittet och har gjort så under flera år. Detta visar diagrammet 3.1 nedan.

Diagram 4.1: Tidsserie 2011-2015, andel elever (%) åk 9, behöriga till yrkesprogram, Uppsala och riket

Källa: Skolverket samt kommun- och landstingsdatabasen

Utmaningar

Även om resultaten för Uppsala är goda jämfört med riket sjönk resultaten 2015 och det finns också skolor där eleverna inte lyckas i samma utsträckning som medelvärdet visar.

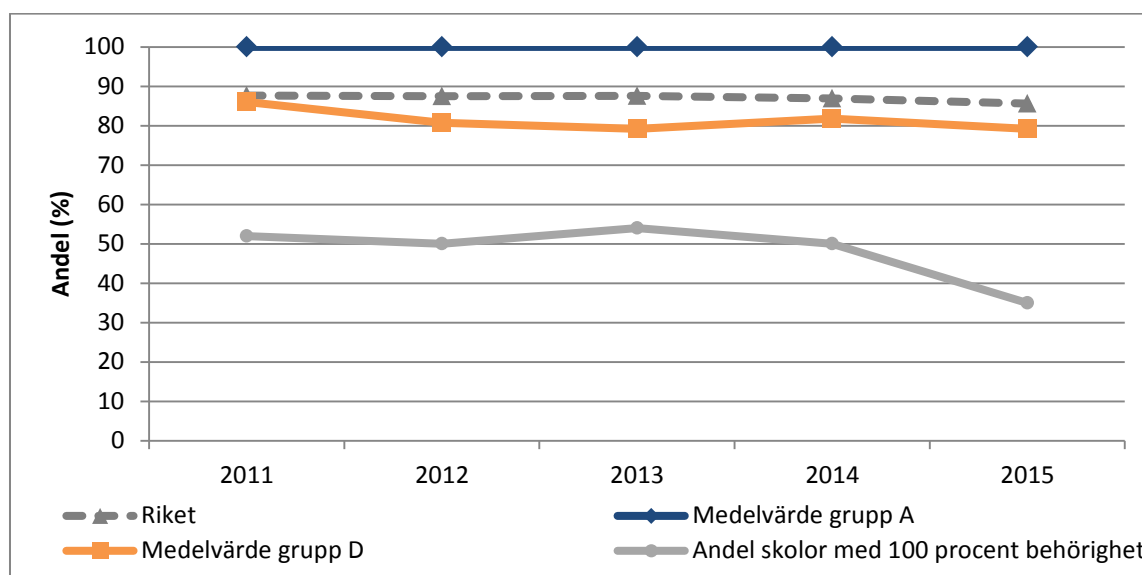
Diagrammet 4.2 visar den fjärdedel skolor med bäst respektive lägst resultat över tid. (grupp A resp grupp D) Där syns också andelen skolor där alla elever uppnått gymnasieexamen. Varje grupp representeras av 7 skolor.

Medan grupp A ligger stadigt på 100 procent elever med gymnasiebehörighet rör sig grupp D skolor mer. Spannet mellan de två grupperna är drygt 20 procentenheter, en påtaglig skillnad. Under de senaste två åren har andelen skolor där samtliga elever når gymnasiebehörighet sjunkit och den stora förändringen har skett mellan 2014 och 2015. Mätt i antal handlar det om en sänkning från 14 till 9 skolor. Även i riket har andelen elever behöriga till gymnasiet sjunkit de senaste två åren.

¹⁴ Ett exempel på sambandet mellan ej genomförd grundskola och arbetslöshet ges i ESO-rapporten *Skolmisslyckande – hur gick det sen?* (Ds 2003:33) som behandlar elever som gick ut grundskolan 1990 respektive 1996.

Diagram 4.2: Tidsserie 2011-2015, andel elever (%) åk 9, behöriga till yrkesprogram, de 25 procent skolor med högst resp lägst resultat (grupp A resp grupp D) samt andel skolor där samtliga elever klarat gymnasiebehörighet

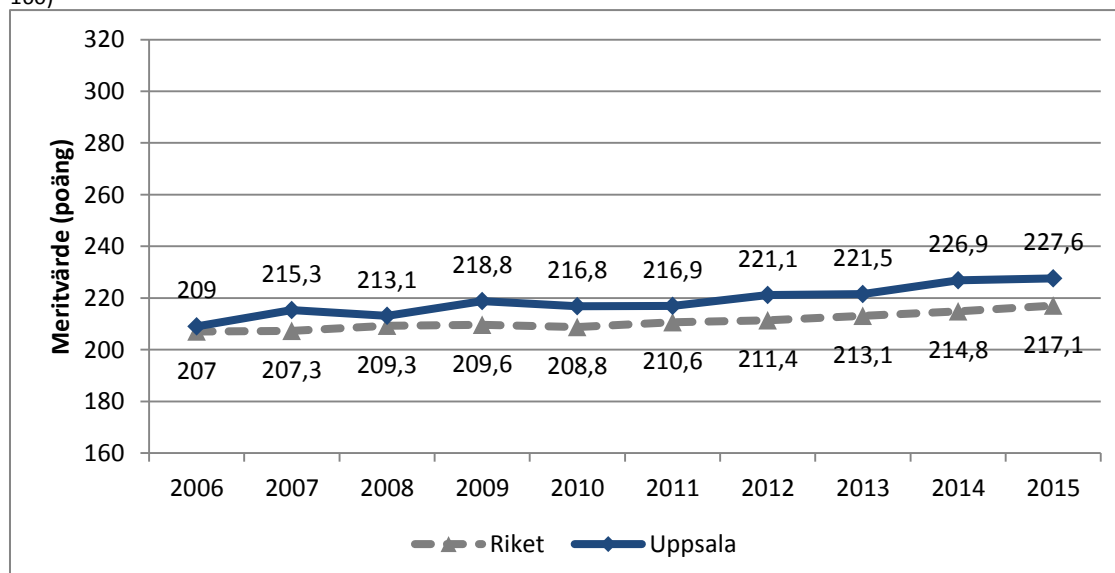
Källa: Skolverket samt kommun- och landstingsdatabasen

Genomsnittligt meritvärde

Ett annat sätt att mäta resultat är meritvärde. Meritvärdet räknas ut genom att elevernas samtliga betygspoäng läggs samman och sedan divideras med antalet elever.

När det gäller det genomsnittliga meritvärdet ligger Uppsala klart över rikssnittet och har gjort så under en lång följd av år. Sedan 2011 ligger Uppsala ganska stadigt på 10 poängs högre meritvärde än riket. Ett högt meritvärde signalerar att eleverna inte bara klarat de grundläggande kunskapskraven utan också utmanats i sitt lärande och nått högre betyg.

Diagram 4.3: Tidsserie 2006-2014, genomsnittligt meritvärde (16 ämnen) åk 9, Uppsala och riket (OBS att Y-axeln börjar på 160)

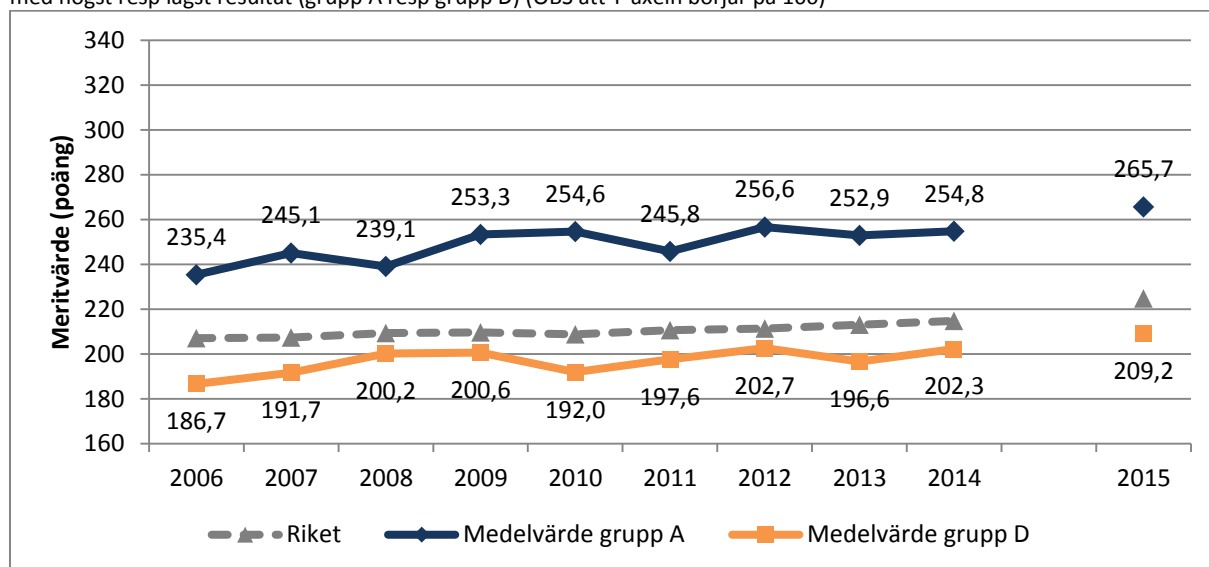
Källa: Skolverket samt kommun- och landstingsdatabasen

Utmaningar

Det är glädjande att se den positiva utvecklingen när det gäller meritvärdet. Samtidigt finns det skillnader i resultaten mellan olika skolor. Diagrammet 4.4 illustrerar detta med en jämförelse mellan fjärdedelen skolor med högsta meritvärdet och den med lägsta meritvärdet.

I diagram 3.4 visas en tidsserie från 2006 till 2015. Ett linjebrott är inlagt eftersom Skolverket beslutat att från 2015 räkna meritvärdet för 17 ämnen medan man tidigare räknat på 16 ämnen.¹⁵ Skolverket konstaterar att resultatskillnaderna mellan skolor i riket ökat under den senaste 10-årsperioden. Genom att jämföra grupper av skolor som har högst respektive lägst resultat kan man se om skillnaden ökar även i Uppsala.

Diagram 4.4: Tidsserie 2006-2015, meritvärde (16 ämnen 2006-2014, 17 ämnen 2015) åk 9, Uppsala, de 25 procent skolor med högst resp lägst resultat (grupp A resp grupp D) (OBS att Y-axeln börjar på 160)

Källa: Skolverket samt kommun- och landstingsdatabasen

Att Uppsalas elever har ett högt medelvärde blir än mer tydligt när grupperna ovan jämförs. Den lägsta fjärdedelen skolor ligger nära medelvärdet för riket medan den högsta fjärdedelen nu har ett meritvärde som ligger drygt 40 meritpoäng över rikets medelvärde och mer än 56 poäng över den lägsta fjärdedelen skolor i kommunen. Det ligger en tydlig utmaning i att höja den lägsta fjärdedelens resultat. Däremot kan man inte hävda att skillnaden mellan de båda grupperna ökat. Den trend Skolverket talar om, med ökade resultatskillnader mellan skolor återfinns alltså inte i Uppsala. Med tanke på de diskussioner som förs om Sveriges sjunkande PISA-resultat är det också viktigt att säkerställa att meritvärdet motsvarar elevernas prestationer så att ett höjt meritvärde inte har sin grund i betygsinflation. Nationella prov med gemensam rättning är ett exempel på arbete som ger stöd i denna kvalitetskontroll.

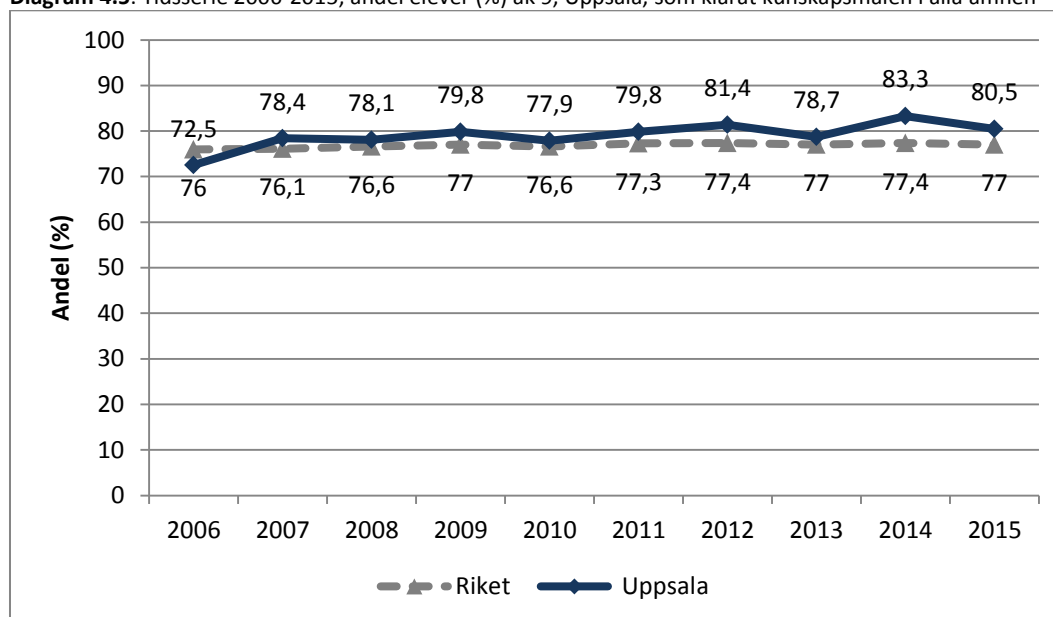
Sedan många år tillbaka råder obalans mellan flickors och pojkars resultat, både i riket och i Uppsala. Skillnaden mellan flickor och pojkar har dock minskat något sett över tio år och i jämförelse med 2014 minskade skillnaden avsevärt 2015, från 23,3 meritpoäng till 19,1. Även om utvecklingen är positiv kvarstår utmaningen att minska gapet mellan flickors och pojkars resultat.

Andel elever som klarar kunskapskraven i alla ämnen

Det tredje betygsmåttet som används i denna rapport är andelen elever som klarat kunskapsmålen i alla ämnen, det vill säga eleverna har fått lägst betyget E i samtliga ämnen. Även med detta mått ligger Uppsala över riket och precis som med meritvärdet är det ett mönster sedan många år. Det finns en viss variation mellan olika år men sedan 2007 har Uppsalas elever lyckats klara kunskapskraven i högre utsträckning än jämfört med riket.

¹⁵ Maxvärdet för 16 ämnen, om man har A i samtliga ämnen är 320 poäng och för 17 ämnen 340 poäng

Diagram 4.5: Tidsserie 2006-2015, andel elever (%) åk 9, Uppsala, som klarat kunskapsmålen i alla ämnen

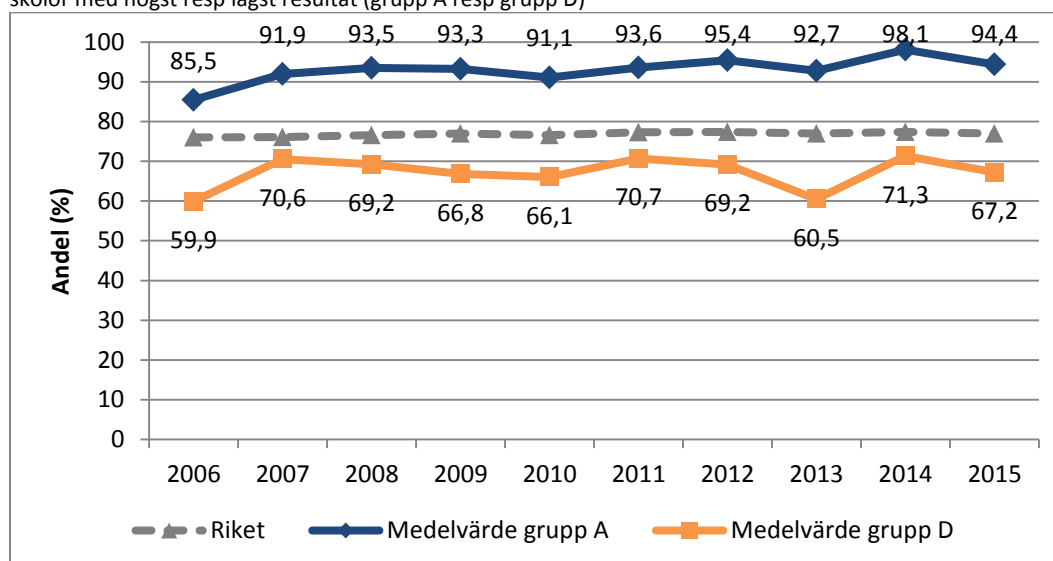

Källa: Skolverket samt kommun- och landstingsdatabasen

Utmaningar

Även när det handlar om att klara alla kunskapsmål är det intressant att jämföra grupper av skolor med varandra. Liksom tidigare är det i diagrammet 4.6 nedan de två fjärdedelar skolor med högst respektive lägst resultat som jämförs, tillsammans med medelvärdet för riket.

Diagram 4.6: Tidsserie 2006-2015, andel elever (%) åk 9, Uppsala, som klarat kunskapsmålen i alla ämnen, de 25 procent skolor med högst resp lägst resultat (grupp A resp grupp D)

Källa: Skolverket samt kommun- och landstingsdatabasen

Medan det inte gick att se någon växande skillnad mellan skolorna vad gäller meritvärde finns det däremot växande skillnader mellan skolorna när det handlar om andel elever som klarat kunskapskraven i alla ämnen. I diagrammet ovan syns det att resultaten för grupp A och D följer varandra tämligen väl men skillnaden mellan de båda grupperna har ökat med åren. Det är inte samma skolor som återfinns varje år i respektive grupp men flertalet skolorna är desamma både inom fjärdedelen med högst och inom den med lägst resultat. Den positiva trend som grupp A visar upp återfinns inte på riktigt samma sätt inom grupp D, där

variationen generellt sett också är större. Här ökar också avståndet mellan flickors och pojkars resultat. Från 2012 har skillnaden ökat från 1,6 procentenheter till 5,6 procentenheter.

Utmaningarna handlar därför både om att vända trenden för de skolor som har en negativ resultatutveckling och att minska gapet mellan skolorna, liksom mellan flickor och pojkar. Det är viktigt att varje elev klarar målen, varje individ räknas. Så här formulerade sig en elev om vad som är viktigt att påverka i kommunen: ”Att barn oavsett vad som hänt får lika stor möjlighet att få en framtid. Och om de fick F i skolan och skolkade betyder inte det att man bara ska kasta iväg dem som om de inte är människor [...] därför ska man hjälpa de som behöver det för det är de som är framtiden.”¹⁶

Som ett led i arbetet med att förbättra resultaten kommer utbildningsförvaltningen under 2016 att utveckla arbetet med uppföljning och analys genom att göra månatliga uppföljningar av grundskolor för vilka resultaten är vikande eller som under en längre tid legat på en låg nivå. I arbetet kommer också att ingå att ge stöd i arbetet med att analysera resultaten.

Elevers uppfattning om skolmiljön

Den uppföljning som görs inom Uppsala kommun undersöker likvärdighet både vad gäller betygsutveckling och hur eleverna bedömer den miljö de vistas i. Grundskolan är en obligatorisk skolform och det är viktigt att samtliga elever ges så goda förutsättningar som möjligt att nå målen och utvecklas så långt det är möjligt. En väsentlig del av dessa förutsättningar är att skolmiljön är positiv och präglas av tillit till elevernas förmåga.

I framgångsrika skolor arbetar lärare med verksamma metoder för att skapa bra lärmiljöer. Tydliga framgångsfaktorer är bland annat att eleverna uppmuntras till delaktighet och att stöd sätts in tidigt för elever i behov av detta. Lärarnas positiva förväntningar är också en viktig del i elevers framgång i skolan. För att komplettera bilden av kunskapsresultat är det av intresse att undersöka också hur eleverna uppfattar den egna skolmiljön.

Med den enkätundersökning som genomförs varje år i årskurs 5 och 8 får man en värdeomätare på hur eleverna bedömer sin skolmiljö. Enkäten delas in i tre huvudområden: delaktighet, likabehandling och undervisningens kvalitet. Ett prioriterat område i kommunen är att öka elevernas delaktighet. Här ägnas därför särskild uppmärksamhet åt området delaktighet.

Delaktighet

Fem av frågorna handlar om i vilken utsträckning eleverna upplever delaktighet i skolan. Delaktighet är ett effektivt sätt att öka elevernas lärande och kunskaper och bidrar också till att utveckla egenskaper som ansvarskänsla och förmåga att lyssna på andra.¹⁷

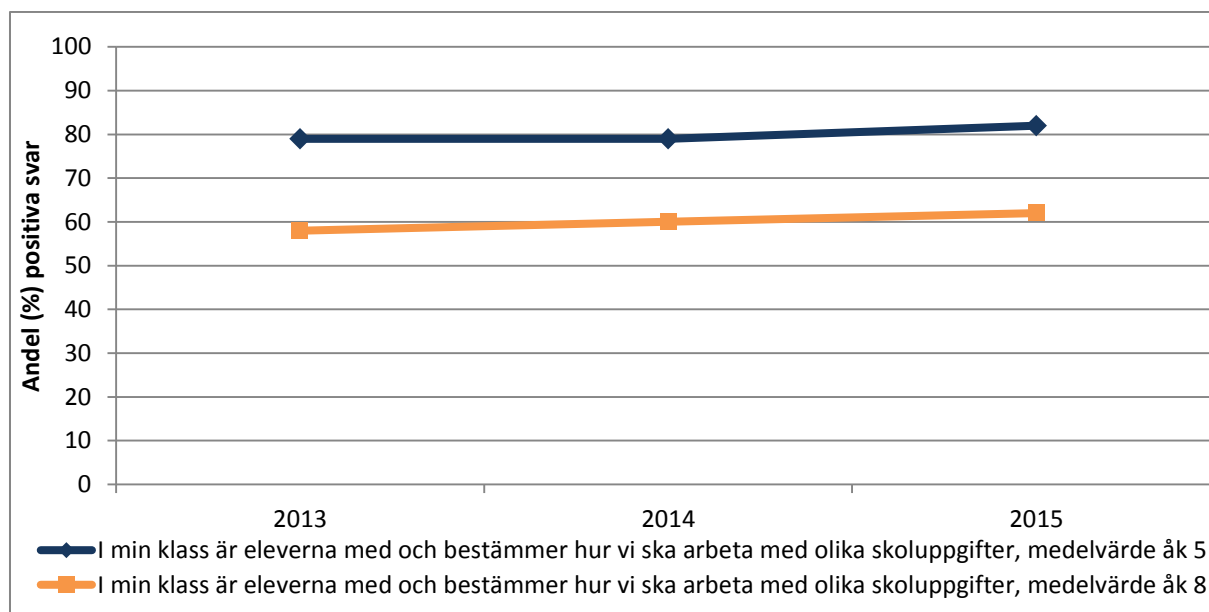
I elevenkäten frågas bland annat huruvida eleverna får vara med och bestämma hur man ska arbeta med olika skoluppgifter. I denna fråga har resultaten både i årskurs 5 och 8 utvecklats positivt över tre år. För övriga frågor inom området delaktighet har i stort sett ingen förändring skett och skillnaden mellan årskurs 5 och 8 kvarstår.

---

¹⁶ Enkät svar från undersökningen Liv och hälsa Ung 2015

¹⁷ För exempel, se Skolverkets skrift *Delaktighet för lärande* (2015), kap 5.

Diagram 4.7: Tidsserie 2013-2015. Andel positiva elevsvar (%) årskurs 5 och 8, fråga om eleverna är med och bestämmer hur man ska arbeta med olika skoluppgifter.

Källa: Uppsala kommuns elevenkät 2013-2015

Utmaningar

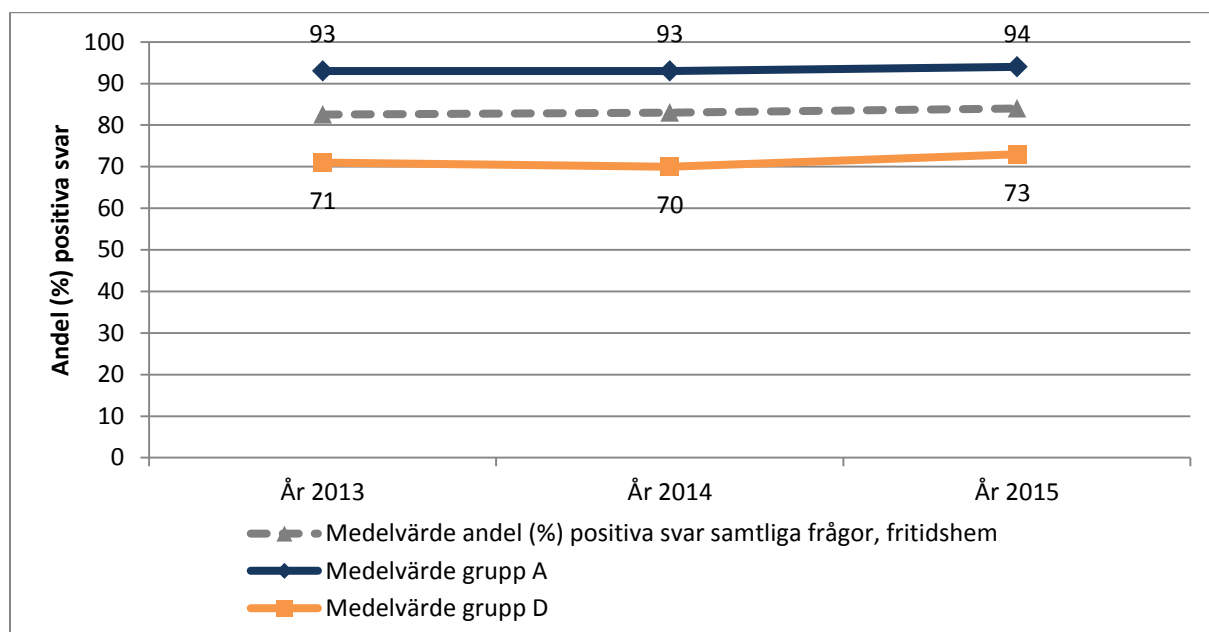
En utmaning när det handlar om elevers syn på skolan kan vara att arbeta för att höja resultaten i årskurs 8. Samtidigt är det viktigt att vara medveten om att det kan finnas olika förklaringar till att elever i årskurs 8 svarar mindre positivt än elever i årskurs 5. En ökad mognad och kunskap kan exempelvis i sig göra elever mer kritiska till den miljö de vistas i, utan att lärmiljön objektivt sett är sämre. Det ska också påpekas att det varje år är nya elevgrupper som svarar på frågorna men genom att skapa tidsserier går det att följa trender över tid.

När det gäller delaktighet är skillnaden mellan hur flickor och pojkar svarar finns en liten skillnad mellan flickor och pojkar i årskurs 5 där flickorna svarar något mer positivt. I årskurs 8 har också flickorna tidigare år svarat något mer positivt, men 2015 gick pojkarna om och svarade mer positivt än flickorna (72 procent positiva svar mot 71 procent). Det återstår att se om denna förändring kommer att hålla i sig. Som en jämförelse kan nämnas att det i gymnasieskolan sedan tre år tillbaka finns en tydlig trend av allt mer positiva svar från pojkar.

Fritidshem

När eleverna svarar på enkätfrågor kopplade till fritidshemmen är det med utgångspunkt i fritidshemmets viktiga roll som ett komplement till förskoleklassen och skolan, där elevernas lust att lära ska främjas tillsammans med att elevens sociala och allmänna utveckling stöds. Skolverket betonar bland annat vikten av att eleverna får utvidga och fördjupa sina kunskaper och erfarenheter. Fritidshemmen ska också bidra till att eleverna får träna på delaktighet och inflytande i praktiken.

Diagram 4.8: Tidsserie 2013-2015. Andel positiva elevsvar fritidshem (%), totalt samt de 25 procent fritidshem med högst resp lägst resultat (grupp A resp grupp D)

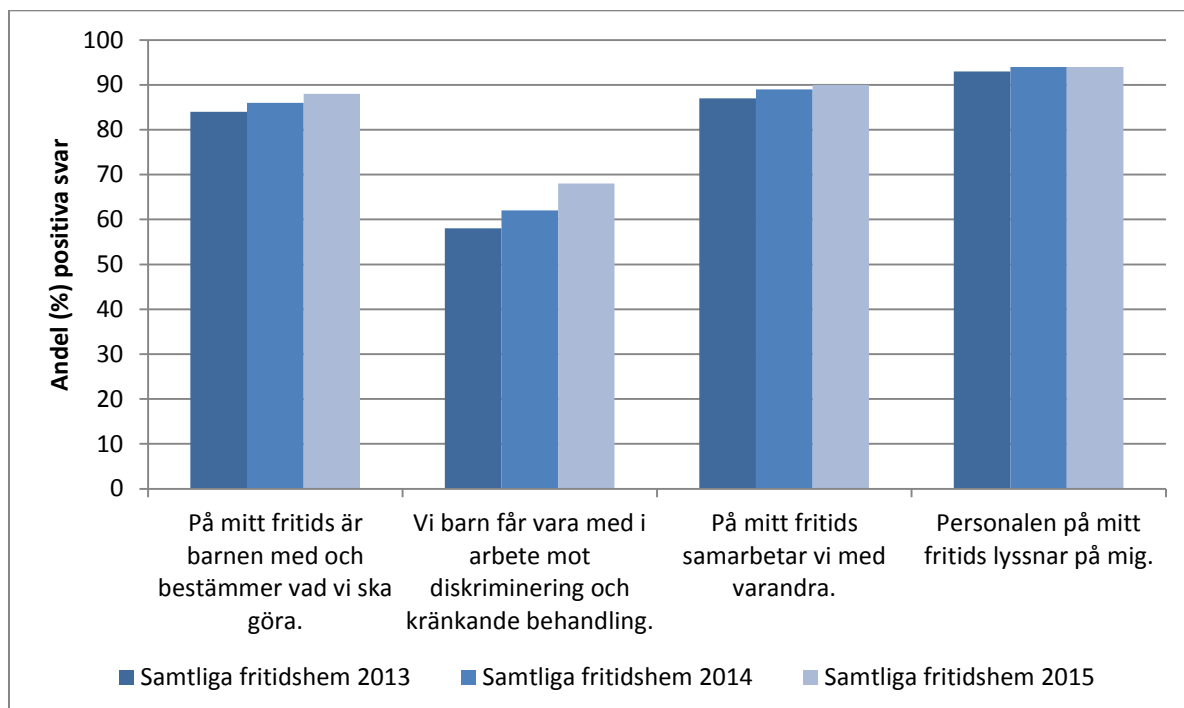
Källa: Uppsala kommuns elevenkät 2013-2015

De totala enkätresultaten för fritidshemmen ligger stabilt men med en svag positiv förändring mellan 2014 och 2015. Skillnaderna mellan grupperna med högsta och lägsta resultat kvarstår i princip, men grupp D visar också en svagt positiv utveckling 2015.

Delaktighet

Delar man in fritidshemmens enkätfrågor i mer specifika områden syns på ett tydligare sätt en positiv utveckling inom området delaktighet, där eleverna svarar på frågor om i vilken utsträckning de ges inflytande i verksamheten. Även om förändringen är liten är det glädjande att en stigande andel elever svarar både att de får vara med och bestämma om verksamhetens utformning och att man är med i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Diagram 4.9: Tidsserie 2013-2015. Andel positiva elevsvar fritidshem (%), delaktighet

Källa: Uppsala kommuns elevenkät 2013-2015

Inom den kommunala verksamheten har fritidshemspedagogerna under några år arbetat i nätverk med uppdraget att stärka fritidshemmens och fritidspedagogernas roll. Kanske kan detta samarbete ha bidragit till de förbättrade resultaten. I den politiska inriktningen för 2016 har nämnden lyft fritidshemmens roll att stimulera utveckling och lärande för att på så sätt bidra till att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar. Ett närmare samarbete mellan verksamheterna vid olika skolor kan bidra till en fortsatt positiv utveckling.

5. Gymnasieskola

Resultat i korthet

Beroende på vilken resultatindikator man fokuserar på ligger gymnasieskolan i Uppsala på samma nivå, eller över, riksgenomsnittet gällande kunskapsresultat för många av sina gymnasieprogram, speciellt för de högskoleförberedande programmen. Eleverna på de högskoleförberedande programmen får generellt högre genomsnittliga betygspoäng och erhåller i högre utsträckning en examen vid gymnasieutbildningens slut. Andelen elever som erhållit gymnasieexamen inom tre år i Uppsala ligger generellt under riksgenomsnittet, men resultatet har glädjande nog höjts sedan föregående år.

Liksom på nationell nivå tydliggörs vid programjämförelser skillnader mellan kategorierna yrkesprogram och högskoleförberedande program, både vad gäller söktryck, könsfördelning och elevernas möjlighet att tillgodogöra sig sin utbildning.

Gällande hur eleverna uppfattar sin skola finns sedan tre år tillbaka en stabil, positiv trend för hur pojkar uppfattar sin delaktighet i utbildningen. Det finns dock stora skillnader mellan skolor, vilket innebär att man behöver fortsätta arbeta med likvärdigheten.

Uppföljning 2015

Resultaten i rapporten fokuserar på den andra kullen av elever som har genomgått hela sin gymnasieutbildning i ”den nya gymnasieskolan”, Gy11, det vill säga de elever som påbörjade sina gymnasiestudier hösten 2012 och därmed, i normalfallet, förväntas fått sin gymnasieexamen våren 2015. Det innebär att det nu är möjligt att göra en första jämförelse mellan avgångsklasser i den reformerade gymnasieskolan. Dock är det viktigt att poängtera att skillnaderna mellan de två åren kan vara slumpmässiga och tillfälliga då det efter två år ännu inte går att utläsa någon trend. De stora förändringarna, både gällande programstruktur, ett nytt betygssystem och ändrade resultatmått har medfört stora konsekvenser för arbetet med att sammanställa och analysera betygsresultat och innebär att jämförelser med tidigare läsår inte blir användbara.

Syftet med gymnasiereformen, Gy11, var bland annat att förtydliga innehållet i de olika programmen och att i högre grad förbereda eleverna för arbetslivet, respektive för högre studier. I och med den nya programstrukturen ska kommande årliga redovisningar från Skolverket innehålla mer analys och jämförelser mellan programmen. Eftersom det är stora skillnader mellan gymnasieprogrammen, dels avseende vilka meritvärden eleverna har med sig från grundskolan, och dels hur skillnader i betygsresultat ser ut under gymnasieutbildningen, bör jämförelser i första hand göras på programnivå. Därför kommer även denna rapport att vara fokuserad främst på jämförelser mellan program istället för jämförelser mellan skolor. I sammanhanget är det dock viktigt att poängtera att skolans uppdrag att få samtliga elever att uppnå målen för utbildningen gäller oavsett programutbud.

Kunskapsresultat

De mått som används för att redovisa kunskapsresultat för gymnasieskolan är mer komplicerade än motsvarande mått för grundskolan. Komplexiteten uppstår i att de mått Skolverket använder i den officiella statistiken för ett specifikt läsår, t ex 14/15, i vissa fall har sin utgångspunkt i en viss avgångskull (till exempel resultaten för avgångseleverna läsår 2014/15) medan de i andra fall har sin utgångspunkt i given nybörjarkull (till exempel genomströmningen för nybörjarelever läsår 2012/13). Det är endast i de fall *samtliga* elever klarar att nå gymnasieexamen på tre år som måtten beskriver samma population av elever. Det

innebär i sin tur att resultaten i realiteten skiljer sig beroende på vilken population man utgått från, vilket är viktigt för läsaren att känna till när resultaten ska tolkas.

För att kunna jämföra kommunens resultat med riket bör samma mått som Skolverket redovisar användas även här. De mått som används som resultatindikatorer i rapporten är:

- Genomströmningen (det vill säga andel elever med examen inom tre år). Baseras för 2015 års uppföljning på alla elever som påbörjade en gymnasieutbildning på ett nationellt program höstterminen 2012.
- Genomsnittlig betygspoäng för elever med avgångsbetyg (det vill säga elever med examen eller studiebevis om minst 2500 poäng). Baseras för årets uppföljning på elever med avgångsbetyg från nationellt program läsåret 14/15.
- Andel elever med examen. Baseras för årets uppföljning på elever med avgångsbetyg från nationellt program läsåret 14/15.

Genomströmning

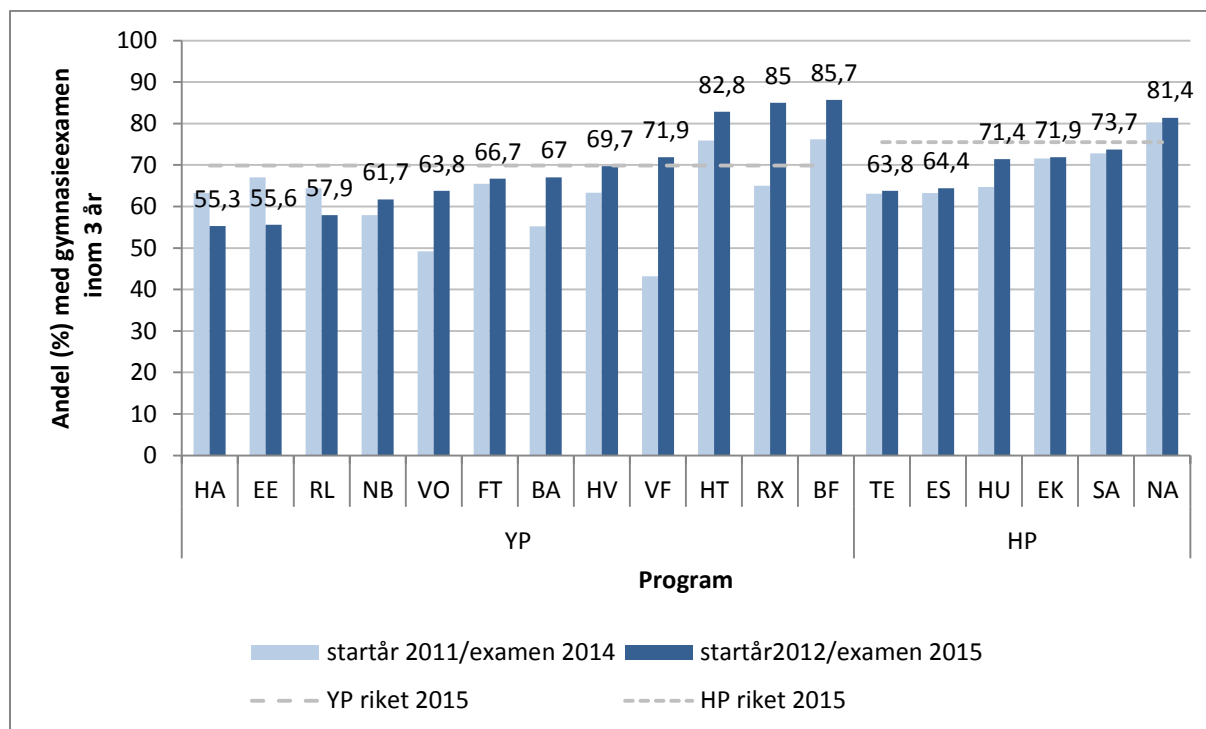
En intention med gymnasiereformen, Gy11, var att genomströmningen ska vara hög och att eleverna ska ta gymnasieexamen inom tre år.¹⁸ För att mäta hur väl man lyckas med sitt uppdrag, att få alla elever att erhålla en examen, är resultatindikatorn andel elever med examen inom tre år kanske den allra viktigaste. Det är dessutom den enda resultatindikatorn som inkluderar samtliga gymnasieelever eftersom den grundas på den kull elever som påbörjar sin utbildning ett visst läsåre. De mer flitigt använda indikatorerna genomsnittlig betygspoäng och andel elever med examen omfattar bara de elever som erhållit avgångsbetyg/examen. Genomströmningen som resultatindikator bör få ett större utrymme i diskussionen och vi väljer därför att presentera den först.

Gällande andel elever som fullföljer sin gymnasieutbildning och når examen inom tre år låg Uppsala läsåret 2014/15 över riksgenomsnittet på sju av de arton nationella gymnasieprogrammen i kommunen. Högst ligger några av de, sett till antal elever, minsta utbildningarna som Barn- och fritidsprogrammet, Hotell- och turismprogrammet, VVS- och fastighetsprogrammet och den riksrekryterande utbildningen Flygteknikprogrammet. Även den näst största utbildningen, Naturvetenskapsprogrammet ligger högre än riksgenomsnittet. I stort sett samtliga program har också höjt andelen elever med examen inom tre år från föregående läsåre, ett mönster som återfinns även på riksnivå.

---

¹⁸ *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan*, Prop 2008/09:199

Diagram 5.1: Andel (%) elever med gymnasieexamen inom tre år för avgångsläsår 2013/14 respektive 2014/15, per program. (Siffrorna över staplarna visar resultaten för 2014/15. De streckade linjerna visar riksnittet för alla yrkesprogram respektive högskoleförberedande program.)

Källa: Skolverket

Utmaningar

Även om resultaten är goda för flera program jämfört med riket så var totala andelen elever på nationella program i Uppsala som erhållit sin examen inom tre år läsåret 2014/15 71,3%, vilket är lägre än riksgenomsnittet på 73,7%. Bland yrkesprogrammen är det ett par av de största utbildningarna: Bygg- och anläggningsprogrammet och El- och energiprogrammet, vars resultat är avsevärt lägre än riksgenomsnittet för programmen. De lägre resultaten där påverkar tydligt det totala resultatet för Uppsala. På motsvarande sätt är bland de högskoleförberedande programmen resultaten för Ekonomiprogrammet, Estetiska programmet och Teknikprogrammet påtagligt lägre än riksgenomsnittet.

Genomsnittlig betygspoäng.

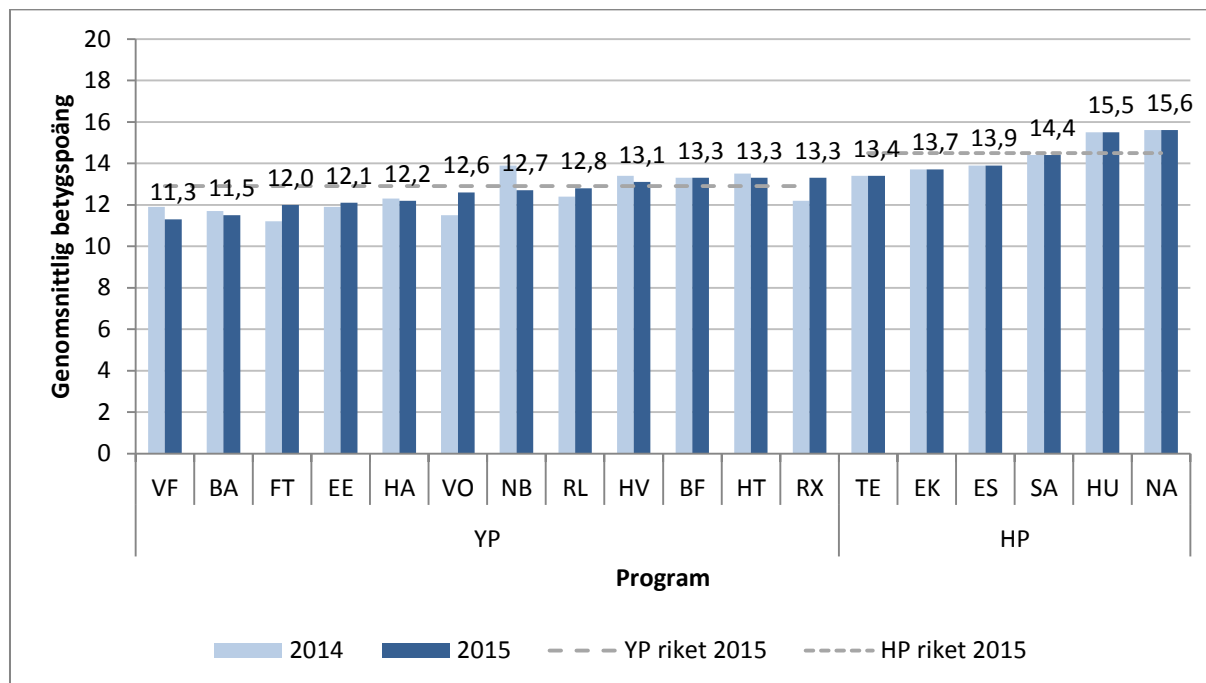
Den genomsnittliga betygspoängen beräknas genom att samtliga kursers poäng multipliceras med vikt för betyg och divideras med summa poäng för eleven totalt. En genomsnittlig betygspoäng på 10 motsvarar på så sätt betyg E i alla ämnen och en genomsnittlig betygspoäng på 20 motsvarar betyg A i alla ämnen.

Lsåret 2014/15 avslutade 2195 elever sin gymnasieutbildning från ett nationellt program i Uppsala med ett avgångsbetyg, dvs med examen *eller* studiebevis om minst 2500 poäng. Den genomsnittliga betygspoängen i Uppsala låg på 14,1, vilket är strax över riksgenomsnittet på 14,0. På fyra av sex högskoleförberedande program (Estetiska programmet, Humanistiska programmet, Samhällsvetenskapsprogrammet och Teknikprogrammet) var den genomsnittliga betygspoängen högre än riksgenomsnittet. Resultaten för de nationella programmen totalt i Uppsala har också höjts med en procentenhet från föregående år.

I den nationella statistiken redovisas, från och med läsåret 2013/14, den genomsnittliga betygspoängen för ett visst läsårs dels för gruppen "elever med examen" och dels för gruppen "elever med avgångsbetyg". Vi väljer att enbart presentera det senare alternativet, vilket bäst

motsvarar det mått som användes i den nationella statistiken innan Gy11 infördes. Som tidigare nämnts råder dock Skolverket till försiktighet med jämförelser av resultat före och efter gymnasiereformen

Diagram 5.2: Genomsnittlig betygspoäng förelever med avgångsbetyg (dvs elever med examen eller studiebevis) läsår 2013/14 respektive 2014/15, per program. (Siffrorna över staplarna visar resultaten för 2015. De streckade linjerna visar riksnedmedelvärdet för alla yrkesprogram respektive högskoleförberedande program.)

Källa: Skolverket

Utmaningar

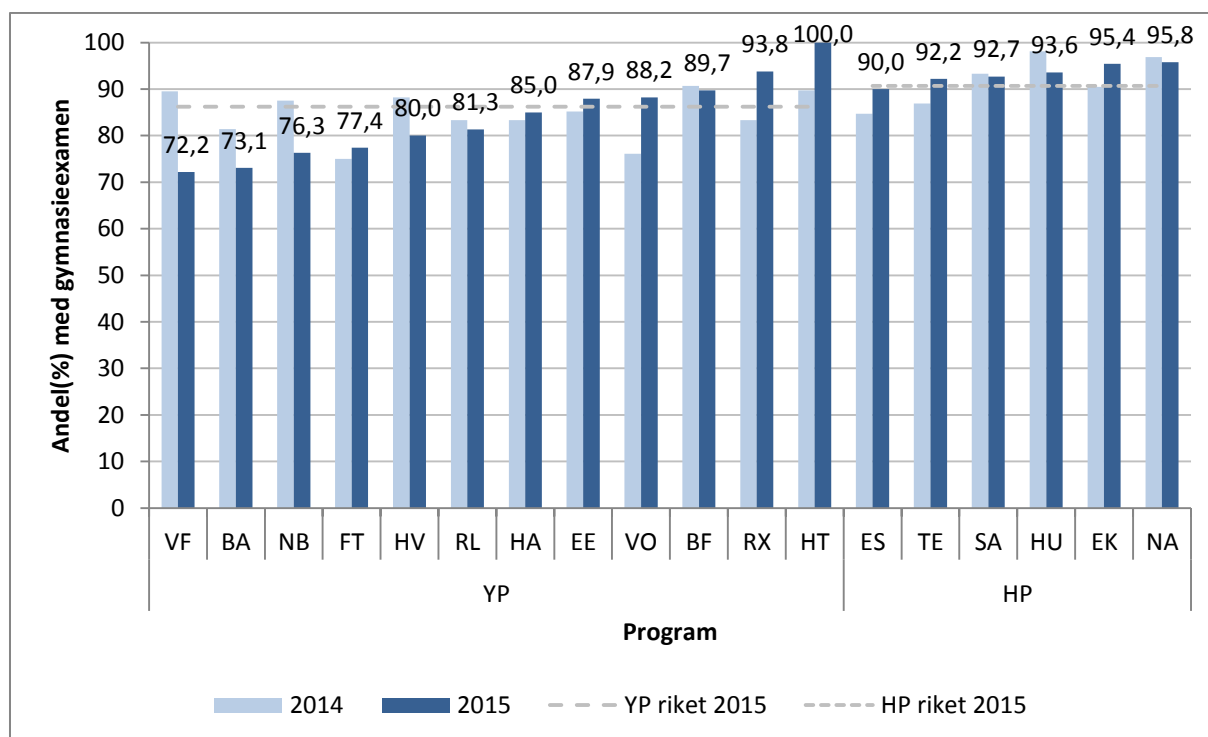
Det finns skillnader mellan programtyperna, yrkesprogram kontra högskoleförberedande program, när det gäller den genomsnittliga betygspoängen vid en jämförelse med riket. Medan majoriteten av de högskoleförberedande programmen ligger över riksgenomsnittet, så har nästan samtliga yrkesprogram ett lägre resultat avseende genomsnittlig betygspoäng än riksgenomsnittet.

Andel elever med examen

Ett nytt resultatmått tillkom i och med införandet av gymnasieexamen i Gy11. Definitionen av gymnasieexamen är annorlunda mot slutbetyget som användes tidigare, och ställer större krav på eleverna. Examen indelas i yrkesexamen och högskoleförberedande examen, beroende på vilken programtyp eleven tillhört. Det är framförallt på de utbildningar som leder till en yrkesexamen som kraven för att erhålla examen är högre än de tidigare kraven för att erhålla ett slutbetyg. De elever som slutfört en gymnasieutbildning men inte uppnått kraven för en examen får istället ett studiebevis. Måttet andel elever med examen baseras på alla elever med avgångsbetyg, det vill säga gymnasieexamen eller studiebevis.

Gällande andel elever med examen låg Uppsala läsåret 2014/15 över riksgenomsnittet på tio av de arton nationella gymnasieprogrammen i kommunen. Samtliga högskoleförberedande program låg över riksgenomsnittet och så gott som samtliga har även höjt sitt resultat från föregående år. Resultaten totalt för Uppsalas nationella program på 90,5% ligger 1,3 procentenheter högre än för riket och har höjts med 0,1 procentenhet sedan föregående år.

Diagram 5.3: Andel (%) elever med gymnasieexamen av elever med avgångsbetyg (dvs elever med examen eller studiebevis) läsår 2013/14 respektive läsår 2014/15, per program. (Siffrorna över staplarna visar resultaten för 2014/15. De streckade linjerna visar riksgenomsnittet för alla yrkesprogram respektive högskoleförberedande program.)

Källa: Skolverket

Utmaningar

Även för andel elever med examen framträder skillnader i resultat mellan programtyperna, där en majoritet av yrkesprogrammen ligger under riksgenomsnittet för läsår 2014/15 och där resultaten för hälften av programmen ligger lägre än föregående års resultat. Skolverket, som i sin statistik tar hänsyn till fler bakgrundsvariabler än kön, konstaterar på nationell nivå att ungdomar med olika bakgrund söker sig till olika program. Flera faktorer som antagligen påverkar valen ligger utanför skolsystemet, exempelvis samhälleliga signaler om var framtidsjobben finns, etablerade föreställningar om status inom olika utbildningar och yrken och etablerade stereotypa könsuppdelningar på arbetsmarknaden.¹⁹ Både i Uppsala och nationellt är exempelvis flera av programmen mycket könssegregerade.

Även för gymnasieskolan finns det således en potential att förbättra resultaten och under 2016 kommer det arbetet att utvecklas vidare med den typ av månatlig uppföljning som beskrivits för både förskola och grundskola. Där ser man både på skolor och program med låga resultat och ger stöd i fördjupade analyser av resultaten.

Elevernas bedömning av sin skolmiljö

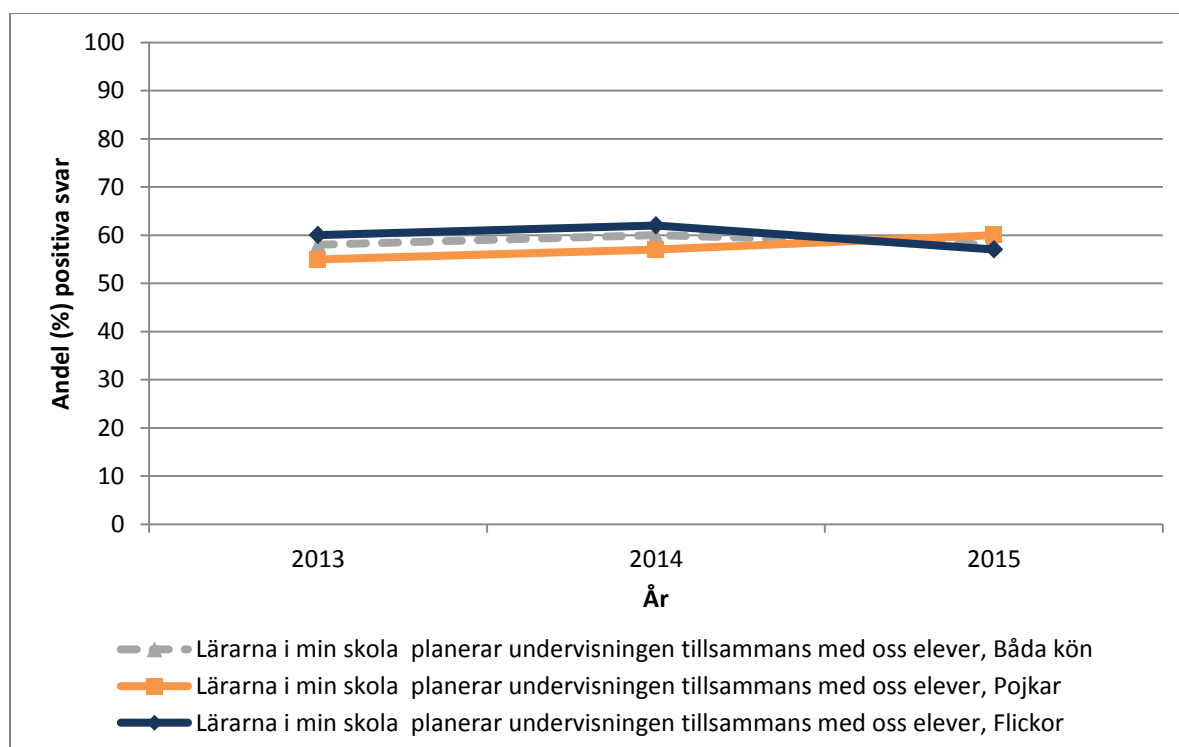
Liksom tidigare beskrivet för grundskolan genomförs varje år också i årskurs 2 på gymnasieskolan en enkätundersökning för att få en värdemätare på hur eleverna bedömer sin skolmiljö. Ett av de tre huvudområdena i enkäten handlar om delaktighet; i vilken utsträckning eleverna upplever delaktighet i skolan, där det frågas om huruvida lärarna i

¹⁹ Skolverket 2015, *Redovisning av uppdrag 2 i regleringsbrev för budgetåret 2015 om uppföljning och analys av gymnasieskolan Dnr U2014/2097/S, Bilaga: Uppföljning av gymnasieskolan per program.*

skolan tar hänsyn till elevernas åsikter, om eleverna känner sig lyssnade på av lärarna samt om eleverna får vara med och planera undervisningen. Eleverna ska, enligt skollagen, ges inflytande över utbildningen. Gymnasieförordningen (SKOLFS 2011:144) förtydligar att ett av skolans mål är att varje elev aktivt utövar inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan. Lärarna ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen.

Enkätfrågorna om huruvida lärarna i skolan tar hänsyn till elevernas åsikter och om eleverna känner sig lyssnade på av lärarna har över tid haft goda och stabila resultat. Däremot har resultaten för frågan huruvida eleverna får vara med och planera undervisningen haft mer varierade resultat. Historiskt har pojkarnas uppfattning om delaktighet legat på en lägre nivå än flickornas, men resultatet för pojkarna har glädjande nog ökat för varje år och 2015 är andelen positiva svar för första gången högre för pojkarna än för flickorna.

Diagram 4.4: Tidsserie 2013-2015. Andel positiva elevsvar (%) årskurs 2, fråga om delaktighet.

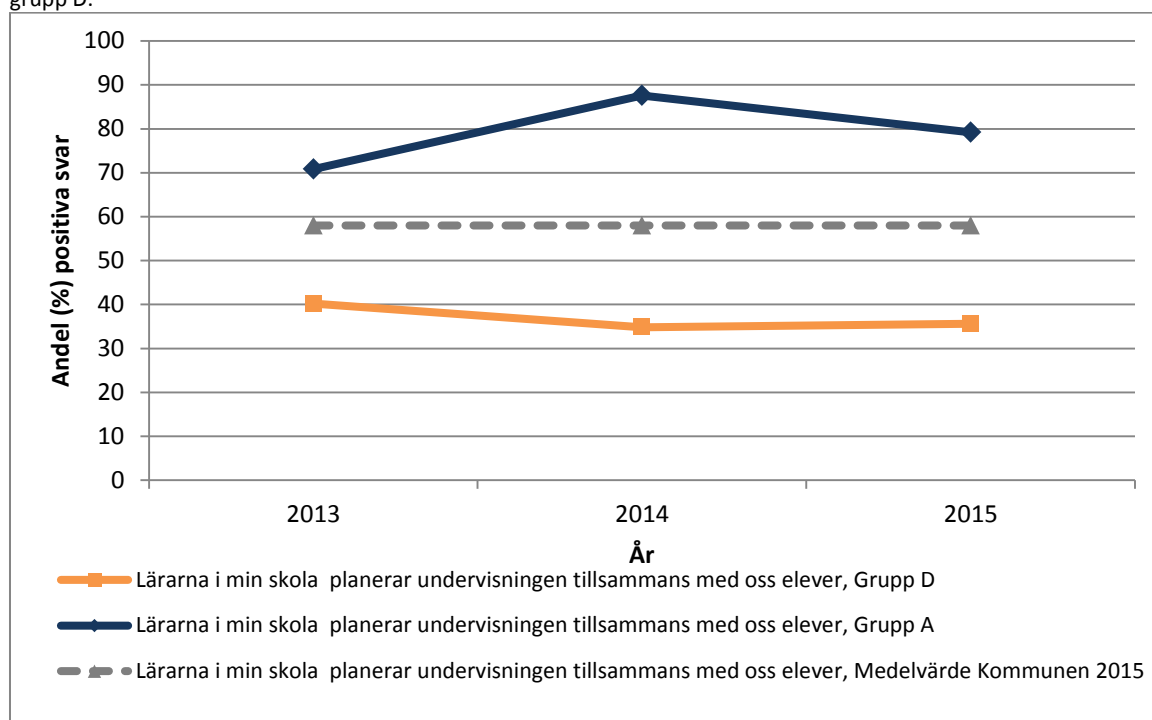

Källa: Uppsala kommuns elevenkät 2013-2015

Utmaningar

En utmaning när det handlar om den upplevda delaktigheten hos eleverna är en stor variation mellan skolorna. Till skillnad mot kunskapsresultaten redovisas elevernas uppfattning om sin skolmiljö per skola, istället för per program, eftersom den fysiska miljön eleverna befinner sig i troligen har den största inverkan på svaren. Det finns över tid en bestående stor skillnad mellan resultaten för gruppen skolor med högst andel positiva svar (grupp A) och gruppen med lägst andel positiva resultat (grupp D).

Diagram 4.4: Tidsserie 2013-2015. Andel positiva elevsvar årskurs 2, fråga om delaktighet, medelvärde för grupp A och grupp D.

Källa: Uppsala kommuns elevenkät 2013-2015

I Skolverkets senaste uppföljning av gymnasieskolan konstateras det att det över tid blivit ett snävare programutbud som en avspeglning av elevernas sökmönster. Dessutom växer elevkullen och tillsammans kommer det sannolikt innebära en ökad konkurrens till de mest populära programmen och skolorna. Liksom Skolverket nämner är en trolig konsekvens att fler elever de närmaste åren framöver kommer hänvisas till sitt andrahandsval, vilket betyder att eleverna går på den utbildning man har möjlighet att bli antagen till snarare än den utbildning man är mest intresserad av. I det sammanhanget blir elevernas delaktighet än mer viktig eftersom att vara delaktig skapar större potential för att känna engagemang för sin utbildning och det arbete man lägger ner.

6. Metod, bearbetning och analys

Vad ingår i uppföljningen?

Rapporten bygger på offentlig statistik och resultat från genomförda föräldra- och elevenkäter. Som ett stöd i diskussionerna används olika rapporter och forskningsresultat, publicerade under senare tid. Flera av enkätfrågorna är samordnade med Sveriges kommuner och landsting (SKL) som använder frågorna för nationella jämförelser. Frågorna har också inspirerats av enkätfrågor som Skolinspektionen ställer i samband med sin tillsyn.²⁰ Samtliga enkätfrågor är i möjligaste mån lika formulerade så att de blir möjliga att jämföra med varandra.

Följande grupper har svarat på enkäter:

- föräldrar med barn i förskolan
- elever i fritidshem, årskurs 2 och 3
- elever i grundskolans årskurs 5 och 8
- elever i gymnasieskolans årskurs 2

Både kommunala och fristående förskolor och skolor deltar i enkätundersökningarna.

Svarsfrekvens enkäter

Enheter med en svarsfrekvens under 45 procent och/eller färre än tio svarande räknas bort för att få tillförlitliga resultat. Generellt sänktes svarsfrekvensen inom alla verksamheter under 2015.

Tabell 1.1: Svarsfrekvens enkäter, uppföljning 2015

Verksamhet	Svarsfrekvens enkät
Förskola	55%
Fritidshem	77%
Grundskola, årskurs 5	77%
Grundskola, årskurs 8	73%
Gymnasiet åk 2	65%

Offentlig statistik

Det är främst statistik från Skolverket och Kommun- och landstingsdatabasen som används vid jämförelse och som redovisas i rapporten. Uppgifterna har skolor och kommuner själva lämnat in (uppgifterna levereras till SCB). Eftersom uppgifterna presenteras på skolnivå kan man följa en enskild skolas resultat över tid.

Exempel på statistik från Skolverket samt Kommun- och landstingsdatabasen är betygsresultat och andel behöriga till gymnasie- respektive högskolestudier. Annan statistik från SCB och kommunens elevadministrativa system Extens har också använts.

---

²⁰ Förutom detta har enkätfrågorna också testats på elever i årskurs 2, 3 och 5 och av en referensgrupp med personal från samtliga skolformer, både kommunala och fristående.

Enkäter

I analysen av enkätsvaren är det främst andelen positiva svar som används. Som positiva svar räknas både svarsalternativet ”stämmer helt och hållet” och ”stämmer ganska bra.” En analys har gjorts av vet ej-svaren för att få en bild av vilka påståenden som haft en hög andel sådana svar. I vissa påståenden används de negativa svaren ”stämmer inte alls” och ”stämmer ganska dåligt”, detta gäller främst de påståenden som formulerats negativt och där negativa svar således kan tolkas positivt. Ett exempel är påståendet ”I min skola förekommer kränkande behandling”.

Jämförelser mellan olika grupper

I analysen delas kunskapsresultat och enkätsvar inte sällan in i de 25 procent av enheterna som har högst respektive lägst andel positiva enkätsvar eller med högst respektive lägst andra resultat, som exempelvis betyg eller meritvärde. Dessa grupper benämns A (för de 25 procent med högst resultat) respektive D (för de 25 procent med lägst resultat.)

Användning och återkoppling av resultaten

En viktig utgångspunkt är att verksamheterna själva ges möjlighet att använda resultaten, därför görs återkopplingar på olika sätt. Enhetsansvariga fick den egna enhetens enkätresultat och de sammantagna enkätresultaten för kommunen i början av maj 2015. Ett utvecklingsarbete är påbörjat för att förbättra underlagen till verksamheterna så att de blir mer användbara. Resultaten för de frågor som ingår i SKL:s öppna jämförelser används i Uppsala kommuns webbtjänst Hitta & jämför. Utbildningsnämnden tar del av resultaten i form av denna rapport, resultatredovisning i bokslut och via kontinuerliga presentationer i nämnden

Referenser:

Bjørnestad, E. och Pramling Samuelsson, I. (2012), *Hva betyr livet i barnehagen for barn under tre år – en forskningsöversikt*. Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus

ESO (2003): *Skolmisslyckande – hur gick det sen?* (Ds 2003:33)

Utbildningsdepartementet (2009), *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan*, Prop 2008/09:199

Niss, G. (2011): ”Trygghet och gruppstorlek” i *Psykisk hälsa, tema: förskola*, 3: 44-57.

Skolinspektionen (2015), *En vanlig dag i förskolan – Gruppstorlek, personaltäthet och trygghet*, Tillgänglig på Skolinspektionens webbplats: <http://skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Flygande-inspektion/En-vanlig-dag-i-forskolan> (Hämtad 2016-03-02)

Skolinspektionen (2016) *Kommunernas tillsyn av fristående förskolor* Tillgänglig på Skolinspektionens webbplats: <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2016/kommunernas-tillsyn/2016-3-rapport-kommunernas-tillsyn.pdf>

Skolinspektionen (2016), *Trygghet och lärande för barn under tre år – en ögonblicksbild av förskolans vardag* Tillgänglig på Skolinspektionens webbplats: <http://skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Flygande-inspektion/trygghet-och-larande-for-barn-under-3-ar> (Hämtad 2016-03-02)

Skolinspektionen (2016), *Ökat fokus på skolor med större utmaningar*

Skolverket (2015), *Redovisning av uppdrag 2 i regleringsbrev för budgetåret 2015 om uppföljning och analys av gymnasieskolan Dnr U2014/2097/S, Bilaga: Uppföljning av gymnasieskolan per program.*

Svenskt näringsliv (2016), *Förbättrad välfärd – likvärdighet i den svenska skolan*

Bilaga 1 Enkätfrågor för förskolan

1. Jag känner mig trygg när mitt barn är på förskolan
2. Mitt barn trivs på förskolan
3. Det märks att alla barn är lika mycket värda på mitt barns förskola
4. På mitt barns förskola får pojkar och flickor lika möjligheter att utvecklas
5. Personalen på mitt barns förskola hanterar konflikter mellan barnen på ett bra sätt
6. Personalen på mitt barns förskola tar hänsyn till mitt barns åsikter
7. Mitt barns förskola anpassar sina öppettider efter våra behov
8. Jag vet vad mitt barns förskola vill med sin verksamhet
9. Förskolan ger mitt barn det stöd som det behöver
10. Jag får bra information om hur mitt barn utvecklas på förskolan
11. Förskolan stimulerar mitt barns lust att lära
12. Personalen på mitt barns förskola förväntar sig att mitt barn kan lära sig nya saker
13. Förskolan uppmuntrar barnen att samarbeta med varandra
14. Personalen hjälper mitt barn att utveckla sitt språk
15. Personalen hjälper mitt barn att utveckla sin matematiska förmåga
16. Jag skulle rekommendera mitt barns förskola till andra

Bilaga 2 Enkätfrågor grundskola åk 5 och 8
(Frågor med fet stil ingår i SKL:s öppna jämförelser)

1. Jag vet vem som är rektor i min skola
2. I min skola märks det att alla är lika mycket värda
3. I min klass är eleverna med och bestämmer hur vi ska arbeta med olika skoluppgifter
4. I min skola kan elever göra elaka saker mot varandra utan att de vuxna gör något åt det
5. I min skola kan lärare göra elaka saker mot elever utan att de vuxna gör något åt det
6. I min skola uppmuntras vi elever att vara kreativa
7. I min skola samarbetar (vi) elever med varandra
- 8. Jag känner mig trygg i skolan**
9. Jag kan arbeta i lugn och ro i skolan
10. Vi elever får vara med i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling
- 11. Jag vet vad som krävs för att nå kunskapskraven i de olika ämnena**
- 12. Skolarbetet gör mig så nyfiken att jag får lust att lära mig mer**
- 13. Jag får veta hur det går för mig i skolarbetet**
- 14. Lärarna i min skola tar hänsyn till elevernas åsikter**
15. Lärarna lyssnar på mig
- 16. Lärarna i min skola hjälper mig i skolarbetet om jag behöver det**
- 17. Mina lärare förväntar sig att jag ska nå kunskapskraven i alla ämnen**

Bilaga 3 Enkätfrågor fritidshem

1. På mitt fritids lär jag mig saker jag har nytta av
2. Jag vet vem som är rektor i min skola
3. På mitt fritids märks det att alla är lika mycket värda
4. På mitt fritids är barnen med och bestämmer vad vi ska göra
5. På mitt fritids kan barn göra elaka saker mot varandra utan att de vuxna gör något åt det
6. På mitt fritids kan vuxna göra elaka saker mot barn utan att andra vuxna gör något åt det
7. På mitt fritids får jag hjälp med läxorna när jag behöver det
8. Jag mår bra när jag är på mitt fritids
9. Jag kan göra saker i lugn och ro på mitt fritids
10. Vi barn får vara med i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling
11. Aktiviteterna på fritids gör mig så nyfiken att jag får vill lära mig mer
12. På mitt fritids samarbetar vi med varandra
13. Personalen på mitt fritids lyssnar på mig
14. Personalen på mitt fritids berättar för mig vad jag är bra på
15. Personalen på mitt fritids hjälper mig om jag behöver det
16. Personalen på mitt fritids förväntar sig att jag kan lära mig nya saker

Bilaga 4 Enkätfrågor gymnasieskola, åk 2

1. Jag vet vem som är rektor på min skola.
2. I min skola märks det att alla är lika mycket värda.
3. I min skola förekommer kränkande behandling.
4. I min skola märks det att pojkar och flickor är lika mycket värda.
5. I min skola kan elever kränka varandra utan att lärare eller annan personal gör något åt det.
6. I min skola kan lärare kränka elever utan att andra lärare eller personal gör något åt det.
7. I min skola uppmuntras vi elever att vara kreativa.
8. I min skola samarbetar (vi) elever med varandra.
9. Jag känner mig trygg i skolan.
10. Jag kan arbeta i lugn och ro i skolan.
11. Vi elever får vara med i skolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling.
12. Jag vet vad jag ska kunna för att nå målen i de olika kurserna.
13. Skolarbetet gör mig så nyfiken att jag får lust att lära mig mer.
14. Jag får veta hur det går för mig i skolarbetet.
15. Jag äter skollunch när jag är i skolan.
16. Skolan förbereder mig för arbetslivet.
17. Skolan förbereder mig för universitets- eller högskolestudier.
18. Lärarna i min skola tar hänsyn till elevernas åsikter.
19. Lärarna i min skola planerar undervisningen tillsammans med oss elever.
20. Lärarna lyssnar på mig.
21. Lärarna i min skola hjälper mig i skolarbetet om jag behöver det.
22. Mina lärare förväntar sig att jag ska nå minst betyget godkänt i alla kurser.